

Guvernul Republicii Moldova

Organizația Națiunilor Unite

Moldova

Planul de Acțiuni al Programului de Țară

2007 – 2011

Chișinău 2007

Guvernul Republicii Moldova

Organizația Națiunilor Unite

Moldova

Planul de Acțiuni al Programului de Țară

2007 – 2011

Cuprins

Cuprins	i
Abreviații	ii
Context	6
Partea 1: Bazele relației	6
Part 2: Analiza situației	6
Part 3: Cooperarea din trecut și lecții înșușite	10
Part 4: Programul propus	14
Componenta 1 de Program: Bună Guvernare	
Componenta 2 de Program: Dezvoltare Locală și Regională	
Part 5: Strategia de parteneriat	21
Part 6: Managementul Programului	21
Part 7: Monitorizare și evaluare	23
Part 8: Angajamente ale PNUD	24
Part 9: Angajamente ale Guvernului	25
Part 10: Alte stipulări	27

Lista anexelor

Annex I: Cadrul de Resurse și Rezultate	28
Annex II: Diagrame ale Programului	42
Annex III: Planul de evaluare	44

APL	Administrația publică locală
CCA	Evaluarea Comună de Țară (eng.: CCA, Common Country Assessment)
CCF	Cadrul de Cooperare pe Țară (eng.: CCF, Country Cooperation Framework)
CE	Comisia Europeană
CPD	Document de Program de Țară (eng.: CPD, Country Programme Document)
CR	Coordonator Rezident
ECE/AC	Europa Centrală și de Est / Asia Centrală
ECE/CSI	Europa Centrală și de Est / Comunitatea Statelor Independente
EUBAM	Misiunea de Asistență la Frontieră a Uniunii Europene
FACE	Autorizare a Fondurilor și Certificare a Cheltuielilor (eng.: FACE, Funds Authorisation & Certificate of Expenditures)
GEF	Fondul Global de Mediu
GT	Grup Tematic
HIV/SIDA	Virusul Imunodeficienței Umane / Sindromul Imuno-Deficienței Dobândite)
IEA	Acordul Internațional pentru Mediu (eng.: IEA, Environment Agreement)
IFAD	Fondul Internațional pentru Dezvoltarea Agriculturii
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ISD	Investiții străine directe
M&E	Monitorizare și evaluare
MFI	Instituție de micro-finanțare (eng.: Micro-Finance Institution)
MIS	Sistem de management al informației (eng.: MIS, Management Information System)
OIM	Organizația Internațională pentru Migrație
ODM	Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONG	Organizație non-guvernamentală
OSC	Organizație a societății civile
PAPT	Planul de Acțiuni al Programului de Țară
PIB	Produsul Intern Brut
PLA	Plan de Lucru Anual
PNADO	Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
PNUD BCPR	Biroul PNUD pentru Prevenirea Crizelor și Recuperare
PNUD RBEC	Biroul Regional PNUD pentru Europa și CSI
PPC	Paritatea puterii de cumpărare

PPP	Parteneriat public-privat
PT	Programul de Țară
RAP	Reforma administrației publice
RODM	Raportul privind Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului
RR	Resurse Regulare
SBAA	Acordul Standard de Bază pentru Asistență (eng.: SBAA, Standard Basic Assistance Agreement)
SDC	Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare
SCERS	Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei
SUA	Statele Unite ale Americii
TIC	Tehnologii informaționale și de comunicații
UE	Uniunea Europeană
UNDAF	Cadrul de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (eng.: UNDAF, United Nations Development Assistance Framework)
UNDG	Grupul pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (eng.: UNDG, United Nations Development Group)
UNFPA	Fondul Națiunilor Unite pentru Populație
UNHCR	Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați (eng.: UNHCR, United Nations High Commissioner for Refugees)
UNICEF	Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (eng.: UNICEF, United Nations Children Fund)

Guvernul Republicii Moldova și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD) au o înțelegere comună asupra conținutului acestui document și asupra propriilor responsabilități pentru implementarea Programului de Țară.

Continuând acordul și cooperarea lor comună pentru realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și a Convențiilor și Summiturilor relevante ale Națiunilor Unite în favoarea cărora Guvernul Republicii Moldova și PNUD s-au angajat¹, precum și urmărind scopul îndeplinirii obiectivelor Cadrului de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDAF), semnat de Națiunile Unite și Guvern la 15 decembrie 2005;

Bazându-se pe experiența câștigată și progresele înregistrate pe durata implementării precedentului Program de Țară, între 2002 și 2006,

Intrând într-o nouă perioadă de cooperare, cuprinsă între 2007 și 2011,

Declară că următoarele responsabilități vor fi realizate într-un spirit de cooperare strânsă și au convenit asupra subiectelor expuse în continuare:

Partea 1: Bazele relației

1. Dat fiind faptul că Guvernul Republicii Moldova (în continuare, Guvernul) și Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (în continuare, PNUD) au intrat în Acordul Standard de Bază pentru Asistență (SBAA) pentru a administra asistența PNUD pentru țară, acord semnat de ambele părți la 2 octombrie 1992.

2. Bazându-se pe Articolul I, alineatul 2 al SBAA, asistența PNUD către Guvern ar trebui să fie disponibilă pentru Guvern și ar trebui furnizată și recepționată în conformitate cu decizii și rezoluții aplicabile și relevante ale unor organe competente ale PNUD, fiind în același timp subiect de disponibilitate a fondurilor necesare ale PNUD. În particular, prin decizia sa din 2005/1 din 28 ianuarie 2005, Comitetul Executiv al PNUD a aprobat noile Reguli și Reglementări Financiare, potrivit cărora noile definiții ale noțiunilor 'executare' și 'implementare' permit PNUD să implementeze complet noile Proceduri ale Programului Comun de Țară, ce rezultă din inițiativa de armonizare și simplificare a

Grupului pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDG).

3. În lumina acestei decizii, prezentul Plan de Acțiuni al Programului de Țară (CPAP), alături de Planurile de Lucru Anuale (PLA) (care ar trebui să constituie o parte a CPAP și sunt incluse aici prin referință), reprezintă împreună un document de proiect menționat în Acordul Standard de Bază pentru Asistență.

Partea 2: Analiza situației²

4. După un deceniu de declin economic și dezvoltare instituțională fragmentată, Republica Moldova a beneficiat, începând cu anul 2000, de o stabilitate politică relativă și de o redresare economică susținută, cu o creștere anuală medie a Produsului Intern Brut (PIB) de 7%³ în 2001-2005. Reformele continuă să se deruleze, în particular reformele pentru o descentralizare și o autonomie locală mai profunde, reforma asigurărilor de sănătate, reforma regulatorie, reforma sistemului judiciar și, cel mai recent, reforma administrației publice centrale. Prin intermediul unei politici fiscale și monetare responsabile și printr-o administrare mai bună

¹ Convențiile internaționale-cheie includ: Convenția Internațională privind Drepturile Sociale, Economice și Culturale, Convenția Internațională privind Drepturile Civile și Politice, Convenția cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor și Convenția cu privire la Drepturile Copilului. Conferințele includ: Summitul Mileniului, Summitul Mondial pentru Alimentație, O lume demnă pentru copii, Summitul Mondial pentru Dezvoltare Durabilă și Conferința Internațională pentru Populație și Dezvoltare.

² Pentru mai multe detalii, poate fi accesată: Evaluarea Comună de Țară, Republica Moldova, Guvernul Republicii Moldova și Națiunile Unite, iulie 2005, Chișinău. http://www.un.md/key_pub_documents.

a finanțelor publice, Guvernul își propune să reducă restanțele la plățile interne (mai ales, cele sociale) și să diminueze datoria publică externă.

5. În rezultatul unor modificări constituționale, Republica Moldova a devenit republică parlamentară în 2000. Președintele, deși este desemnat de Parlament, exercită totuși considerabil *de facto* puterea. Cele mai recente alegeri parlamentare, din martie 2005, au condus la o distribuire a mandatelor între fracțiunile comunistilor și opoziție, fapt care a fost favorabil unei schimbări pragmatice. În prima lor ședință de lucru în Parlament, membrii Legislativului au semnat o declarație de parteneriat politic și următoarele luni au oferit dovada unei bune colaborări în domeniul inițiativelor legislative, a debutului unui dialog cu societatea civilă și a unei interacțiuni mai active cu parlamentele din regiune, precum și în cadrul forumurilor europene și internaționale. Parlamentul de asemenea a semnat o declarație cu privire la Transnistria și a devenit mai activ în eforturile de soluționare a conflictului.

6. Interesul Republicii Moldova pentru apropierea de Uniunea Europeană a fost formalizat prin semnarea, în februarie 2005, a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Planul de Acțiuni asigură stimulente pentru schimbări în Executiv și Legislativ. Ambele ramuri ale puterii se aliniază la experiența noilor state-membre ale Uniunii Europene prin extinderea relațiilor și schimburilor bilaterale.

7. În ultimii ani, Republica Moldova a făcut apel în repetate rânduri la Uniunea Europeană și Statele Unite ale Americii (SUA) să se implice mai mult în soluționarea conflictului transnistrean. În martie 2005, Uniunea Europeană a desemnat un Reprezentant Special pentru Moldova, având mandatul, între altele, de a contribui la o reglementare pașnică. În septembrie 2005, părțile implicate în formatul pentagonal de discuții au invitat Uniunea Europeană și SUA să se alăture negocierilor în calitate de observatori.

8. Președintele țării a solicitat o reformă a Guvernului în discursul său inaugural, rostit

la 4 aprilie 2005. Există un angajament și o voință politică pentru aceasta la nivel înalt. Bazându-se pe o analiză strategică funcțională, realizată în 2005, Cancelaria Primului-Ministru a condus procesul de elaborare a unei strategii a reformei administrației publice centrale (RAPC), care a început în ianuarie 2006. Guvernul recunoaște necesitatea de a-și axa eforturile pe prioritățile Strategiei de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS) și Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. Provocările RAPC sunt multilaterale și includ eliminarea suprapunerilor, ineficienței și conflictelor de interese; racordarea între procesele de planificare strategică și bugetare; crearea unui sistem unic de monitorizare și evaluare; și consolidarea capacităților de realizare a politicilor.

9. Republica Moldova se confruntă cu provocări majore privind traducerea recentelor progrese politice și economice într-o prosperitate pe termen lung a unei societăți bazată pe supremația legii, economia liberă de piață și democrație. Ascensiunea economică rămâne fragilă, deși investițiile de capital fix au înregistrat o anumită creștere începând cu anul 2001. Cota-parte a lor în PIB s-a majorat până la 19.6% în 2005. Noile investiții străine directe s-au cifrat în 2005 la 260.3 m. dolari SUA. Aceasta reprezintă o extindere cu 7.7% față de 2004. În 2005-2006, Republica Moldova a cunoscut două șocuri economice semnificative – închiderea pieței din Rusia pentru vinuri și legume proaspete, care sunt principalele exporturi ale Moldovei, precum și majorarea de aproape două ori a prețului la gaze importate. Asemenea evoluții demonstrează că riscurile și impactul potențial al șocurilor economice externe nu s-au schimbat prea mult după 1998. Recentele șocuri economice fac deosebit de complicată sarcina menținerii ratelor de creștere economică.

10. Migrarea în străinătate în căutarea unui loc de muncă reprezintă principala caracteristică a peisajului social și economic al țării. Potrivit estimărilor, aproximativ 273,000 de persoane, sau 19% din populația economic activă, lucrau peste hotare, la sfârșitul anului 2004⁴. În 2005, acest număr a crescut până la

³ Creșterea PIB în 2006 a fost afectată de șocurile economice ale închiderii pieței din Rusia pentru vinuri și legume, care sunt principalele exporturi ale Moldovei, și de majorarea de două ori a prețului la gaze importate.

⁴ Potrivit datelor Recensământului Populației, desfășurat de Biroul Național de Statistică la 5 octombrie 2004.

394,500 persoane⁵, iar estimările celui de-al treilea trimestru al anului 2006 indică 318,800 persoane. Punând în calcul migrația sezonieră sau temporară, această cifră anuală ajunge până la 40%, sau aproape 600,000 de persoane. În timp ce majoritatea migrantilor provin din sate sau orașe mici, unde ratele sărăciei sunt cele mai ridicate, migrația este deopotrivă o consecință a sărăciei și o strategie-cheie pentru a face față sărăciei. Remitențele migrantilor sunt estimate la 1/3 din PIB⁶ și sunt cheltuite în principal pentru nevoile de consum curente ale gospodăriilor. Efectele negative ale migrației ar putea pune în umbră efectele pozitive: migrația reduce numărul și calitatea forței de muncă, baza pentru contribuții la sistemul de pensii și subminează structurile familiei și comunităților.

11. Creșterea consumului a condus la o majorare a importurilor (în medie, 24% pe an); exporturile rămân în urmă, în ciuda unei creșteri anuale medii de 18% între 2001 și 2005. Deficitul comercial a atins aproape 41% din PIB în 2005. Datorită afluxului de remitențe, deficitul de cont curent este de 8.3% din PIB. Datorită faptului că veniturile publice provin în principal din taxe pe valoarea adăugată (TVA) și accize (TVA asigură 50% din totalul veniturilor bugetare), transferurile ajută la susținerea bugetului de stat și a cheltuielilor pentru servicii publice de bază. Cu toate acestea, remitențele de asemenea stimulează aprecierea monedei. Banca Națională și Guvernul se confruntă cu probleme semnificative în administrarea constrângerilor inflaționiste. Politicile fiscală și monetară sunt considerate prudente și au permis o reducere continuă a ratei inflației, până la 10% în 2005 de la 12.5% în 2004 și 15.7% în 2003.

12. Business-ul resimte puternic nevoia unui mediu de operare mai bun. Reformele regulatorii care se derulează sub conducerea Ministerului Economiei și Comerțului au simplificat cadrul legal, iar efectele vor fi vizibile în curând. Este necesară aprobarea unor politici pentru a încuraja investirea remitențelor și reîntoarcerea migrantilor calificați. O altă provocare importantă pentru Guvern va fi realizarea unui program de investiții publice. A fost aprobată o Strategie

de Atragere a Investițiilor și Promovare a Exporturilor pentru 2006-2015, cu elemente în domeniul politicii de investiții publice, inclusiv promovarea parteneriatelor public-privat; în același timp, strategia va încuraja probabil și investirea remitențelor. Aceste eforturi vor constitui contribuții importante la reducerea disparităților de dezvoltare între capitală și restul țării. Guvernul vizează un program de dezvoltare regională, având ca scop încurajarea investițiilor directe în localități selectate din afara municipiului Chișinău pentru reducerea în continuare a sărăciei și disparităților regionale.

13. Dreptul la un mediu sănătos nu se situează pe o poziție de frunte în agenda de dezvoltare a țării. În consecință, managementul de mediu nu este o prioritate a Guvernului, iar integrarea preocupărilor de mediu în strategiile și politicile din toate sectoarele este modestă. Calitatea resurselor naturale continuă să se deprecieze: printre problemele critice se numără degradarea solurilor și resurselor de apă, amenințarea biodiversității, administrarea proastă a deșeurilor și vulnerabilitatea înaltă la dezastrele de mediu.

14. După mai mult de un deceniu de tranziție, dezvoltarea umană întârzie în urma recente creșteri economice. Echivalent cu 0.694, Indicele Dezvoltării Umane (IDU) al Republicii Moldova pentru 2004 a fost mai mic, totuși, decât nivelul său de 0.739 în 1990. În 2006, autorii Raportului Național privind Dezvoltarea Umană (RNDU) în Republica Moldova au calculat IDU în baza datelor Biroului Național de Statistică. PIB-ul pe cap de locuitor (la Paritatea puterii de cumpărare (PPC) dolari SUA), evaluat de autorii RNDU 2006 conform rezultatelor Programului European de Comparare din 1996, generează o cifră de 3046 dolari SUA la PPC, față de cea de 1729 dolari SUA la PPC, prezentată de PNUD. Astfel, IDU calculat în RNDU pentru 2004 este de 0.730⁷. PIB-ul pe cap de locuitor de 812 dolari SUA în 2005, comparat cu 721 dolari în 2004, rămâne modest, la fel cum standardele de viață sunt mult mai joase decât cele din statele Uniunii Europene (UE) și Europei Centrale și de Est (ECE). De la 68% în 2000, sărăcia s-a diminuat până la 27% în 2004. Cu toate acestea, în 2005,

⁵ Date ale Biroului Național de Statistică.

⁶ În 2005.

⁷ "Calitatea creșterii economice și impactul ei asupra dezvoltării umane", Republica Moldova: Raport Național de Dezvoltare Umană, elaborat de Expert Grup și ADEPT, Chișinău, 2006, p. 53, și Raportul Global privind Dezvoltarea Umană, PNUD, 2006, p. 285.

pentru prima dată după 1999, rata sărăciei s-a majorat din nou, până la 29.1%. În regiunile rurale ratele sărăciei au crescut de la 31.1% în 2003 până la 36% în 2005. În orașele mari sărăcia continuă să se afle în descreștere; în timp ce în orașele mici ratele sărăciei se mențin la același nivel. Totuși, riscul sărăciei extreme s-a mărit semnificativ în 2005 (cu 0.3%) comparativ cu 2004.

15. În iunie 2005, Republica Moldova a publicat primul său Raport Național privind

Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) (disponibil la adresa http://www.un.md/key_public_documents). Raportul documentează condițiile divergente agravate considerabil de tranziție. În timp ce unele sarcini și indicatori, precum ratele științei de carte și înrolării școlare au fost atinse chiar înainte de 1990, anul inițial pentru măsurarea progreselor, țara a cunoscut evoluții minime sau chiar un declin în mai multe domenii, inclusiv privind sărăcia și măsurile de sănătate.

Figura 1: **Harta Moldovei**

Partea 3: Cooperarea din trecut și lecții însușite

16. Cadrul de Cooperare pe Țară (CCF) pentru 2002-2006 s-a axat pe două domenii ce acoperă întregul program: 1) consolidarea guvernării ca bază pentru creșterea și dezvoltarea echitabilă și durabilă; și 2) implicarea mai mare a cetățenilor, ideilor și activităților pentru a sprijini creșterea și dezvoltarea echitabilă și durabilă. În plus, au fost identificate cinci teme comune: a) încurajarea societății civile; b) reducerea sărăciei; c) egalitatea genurilor; d) promovarea drepturilor omului; și e) accesul la informație.

17. CCF a planificat un buget total de 18.2 milioane dolari SUA. În perioada dintre 2002 și 2005, au fost valorificați 12,682,073 dolari SUA; iar finanțarea pentru anul 2006 este estimată la 6,5 milioane dolari SUA, aceasta însemnând că bugetul total pentru întreaga perioadă CCF se cifrează la 19,182,073 dolari SUA.

18. Perioada cuprinsă între 2002 și 2005 a scos în evidență schimbări semnificative în programul PNUD în Republica Moldova. Biroul de Țară a implementat recomandările unui exercițiu de re-profilare din 2002 și un audit cuprinzător în 2003. În 2006, s-a încheiat exercițiul complex de schimbare a managementului, început în 2005. Ameliorările obținute în domeniul managementului și structurii i-au permis biroului să facă față unei dublări a bugetului de program în fiecare an, din 2003 încolo.

19. Pentru a reflecta schimbările solicitate de Cadrul de Finanțare Multi-Anual pentru 2004-2007 și introducerea sistemului de planificare a resurselor Atlas, a fost realizată, împreună cu Guvernul, în 2004, o trecere în revistă la mijloc de termen a programului (<http://www.un.md>), pentru a-l construi pe avantajele comparative ale PNUD, a clarifica prioritatea programului și a răspunde mai bine la nevoile Guvernului în domeniul dezvoltării. Portofoliul programului se axează acum pe două dintre cele cinci domenii globale de intervenții ale PNUD: (i) guvernare (consolidarea / reforma instituțiilor

centrale, sprijin pentru agenda națională în domeniul drepturilor omului, susținere pentru reforma sistemului de justiție, intervenții pentru dezvoltarea locală / regională, fortificarea capacităților instituțiilor publice pentru protecția mediului) și (ii) reducerea sărăciei, cu accent pe analiza, elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor în favoarea săracilor, disponibilitatea și calitatea datelor și parteneriatul cu sectorul privat. Aceste eforturi focusate i-au permis biroului să opereze mai sistematic în mobilizarea resurselor; să creeze grupuri tematice bazate pe rezultate, ce reunesc reprezentanți ai Guvernului, donatorilor și societății civile în comunități naționale de practicieni; și să fie mai proactiv în identificarea inițiativelor noi și mai eficient în formularea răspunsului la solicitările Guvernului de consultanță în domeniul politicilor și de asistență tehnică. Cunoașterea experienței similare din alte state ale ECE, oferită de PNUD, a fost contribuția cea mai valoroasă apreciată de Guvernul țării; PNUD a înregistrat succese reale în crearea unor parteneriate, precum cele „Est-Est”, prin intermediul proiectelor sale.

20. Suportul PNUD a contribuit la susținerea Guvernului pentru realizarea unor analize ale sărăciei de o manieră mai sistematică, dezvoltând și implementând noi instrumente de măsurare și analiză a sărăciei; a fost elaborată și aprobată metodologia pentru pragul sărăciei în țară și au fost pregătite în mod regulat rapoarte privind sărăcia. PNUD a susținut elaborarea primei Strategii de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS) pentru 2004-2006 și a lansat un vast program în parteneriat cu Fondul Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF) și Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare (SDC) pentru a sprijini procesul de realizare a SCERS. A fost lansat un sistem național de monitorizare și evaluare (folosind de asemenea DevInfo), ce oferă o acoperire orizontală, pe de o parte, pentru Guvern și, pe de altă parte, legături verticale cu autoritățile locale – sistemul va ajuta Guvernul să monitorizeze progresul sarcinilor SCERS și urmează a fi utilizat pentru alte cadre de dezvoltare pe termen mediu. Au fost înregistrate evoluții semnificative la

integrarea în SCERS a sarcinilor și indicatorilor ce corespund Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului pe țară. Pentru includerea agendei ODM în următorul cadru de dezvoltare pe termen mediu și în prioritățile guvernamentale, a fost realizată o evaluare a necesităților de resurse pentru atingerea ODM. De asemenea, a fost lansată o campanie de promovare a ODM pentru conștientizarea publicului, completând dialogul strategic privind politicile și plasându-l la nivel local, astfel încât ODM să fie cunoscute de toți cetățenii Moldovei. Comunicarea Guvernului cu grupurile din exterior s-a ameliorat, datorită strategiei de comunicare și activităților realizate de Consiliul pentru Participare. Forumul privind sărăcia, organizat în martie 2006, a reprezentat un succes, iar publicul a onorat raportul onest și informat al Guvernului privind sărăcia în Moldova.

21. Dialogul privind politicile bazat pe analize și studii a evoluat în mod semnificativ; atât între Guvern și grupurile societății civile, cât și cu agențiile de dezvoltare internaționale. PNUD a susținut elaborarea Rapoartelor Naționale ale Dezvoltării Umane privind Buna Guvernare (2003) și Calitatea Creșterii Economice (2006) și, împreună cu Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională (Sida), Departamentul pentru Dezvoltare Internațională al Marii Britanii (DFID) și Organizația Internațională a Muncii (ILO), a acordat sprijin pentru elaborarea, de către o echipă independentă de experți naționali și internaționali, a studiului independent „Politici de Creștere Economică, Creare a Locurilor de Muncă și Reducere a Sărăciei” (2005). Studiul a fost prezentat înaltelor oficialități ale Republicii Moldova imediat după alegeri și a inspirat programul de activitate al Guvernului; a fost discutat într-o serie de evenimente și a fost distribuit pe larg în țară. În calitate de rezultate ale unui parteneriat reușit pot fi citate Evaluarea Cheltuielilor Publice și Responsabilității Financiare (2006) și Studiul privind Impactul Migrației asupra Copiilor, Familiilor și Comunităților (2006). Studiul privind Situația Romilor în Moldova (2006) completează cercetările regionale și pune în lumină situația romilor – un domeniu în care există informații foarte puține și fragmentate. Cercetările și studiile privind starea mediului –

prima Comunicare Națională asupra Schimbării Climei (2002), Raportul privind Auto-evaluarea Capacității Naționale de Mediu (2004), Manualul Evaluării Strategice de Mediu (2005), la care se adaugă dezbateri și evenimente de diseminare (seminare, mese rotunde, conferințe) și ateliere de instruire – au fost efectuate și organizate în cooperare cu alte Agenții ONU și cu sprijinul PNUD; acestea au fortificat abilitățile Ministerului Ecologiei și Resurselor Naturale de efectuare a unor analize de politici și constituie o bună platformă pentru formularea și aplicarea viitoarelor intervenții ca răspuns la problemele de dezvoltare identificate.

22. Egalitatea genurilor a fost un domeniu important pentru PNUD pe durata acestui ciclu de program. Prin intermediul mai multor intervenții în favoarea dezvoltării, au fost create centre gender regionale; au fost instruiți în materie de egalitate a genurilor lideri formali și non-formali în domeniul gender, jurnaliști și practicieni ai dezvoltării; de asemenea a fost acordat sprijin femeilor pentru a candida în alegeri. Guvernul a beneficiat de studii, consultanță, analize și rapoarte axate pe dimensiunea de gen – „Femeile și bărbații din Republica Moldova. 2005”, „Manualul de comunicare și abordare integratoare a egalității de gen” și „Evaluarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului din perspectiva egalității genurilor” sunt cele mai recente produse. Conștientizarea subiectelor gender a crescut atât în cadrul Guvernului, cât și în cadrul Parlamentului; iar Legea privind Egalitatea Șanselor pentru Femei și Bărbați a fost adoptată în debutul anului 2006; în plus, a fost constituită o Comisie guvernamentală privind egalitatea genurilor. A sporit și capacitatea Guvernului de a răspunde la problemele gender, de exemplu, culegerea statistică anuală „Femeile și bărbații din Republica Moldova” a fost pregătită de Biroul Național de Statistică, cu o contribuție foarte limitată din partea donatorilor; în august 2006, Guvernul a prezentat la New York raportul său periodic privind implementarea Convenției cu privire la Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor (CEDAW).

23. Agenda drepturilor omului în Republica Moldova a înregistrat progrese semnificative.

Cu suportul PNUD, a fost elaborat și este implementat Planul Național de Acțiuni în domeniul drepturilor omului (PNADO). Comisia parlamentară permanentă pentru Drepturile Omului este foarte activă în procesul de monitorizare și realizare a planului: comisia a început să organizeze audieri publice, în cadrul cărora sunt prezentate rapoarte guvernamentale și independente cu privire la implementarea PNADO. Unitățile de referință în domeniul drepturilor omului, constituite în cadrul autorităților administrației centrale și locale, au beneficiat de instruire și participă la diverse evenimente și activități, promovând agenda drepturilor omului în întreaga țară. Au fost create parteneriatele între autoritățile locale și organizații non-guvernamentale pentru derularea unor inițiative, inclusiv proiecte de granturi mici.

24. Parteneriatul comun dintre PNUD, Curtea Supremă de Justiție, Ministerul Justiției și prin contribuția Fundației Soros, valorificat la crearea organizației non-guvernamentale *Centrul pentru Studii și Politici Juridice*, i-a permis PNUD să exercite un rol neutru (de "facilitator"). Asistența PNUD a fost direcționată spre instruirea judecătorilor; elaborarea unor publicații specializate, curriculei universitare în domeniul justiției, cercetări și studii pentru ameliorarea cadrului normativ și instituțional; și pentru a informa și promova dialogul dintre diverși actori din comunitatea juridică. De asemenea, aceasta a inclus formularea unor recomandări pentru îmbunătățirea administrării curților și introducerea unor mecanisme și proceduri alternative de reglementare a disputelor. PNUD a sprijinit eforturile țării în combaterea corupției prin intermediul unui parteneriat permanent cu Transparency International Moldova, care a produs numeroase studii și cercetări; a oferit comentarii la proiecte de legi; a lansat publicații și a organizat cursuri de instruire și acțiuni publice, contribuind astfel la creșterea conștientizării publice privind corupția și la o situație mai activă a Guvernului în combaterea corupției în sectorul public.

25. Reforma și dezvoltarea instituțională au constituit un domeniu major pentru asistența furnizată de PNUD în timpul ciclului de program 2002-2006. PNUD a oferit pentru

înalți oficiali guvernamentali consultanță în domeniul politicilor și acest răspuns prompt și eficient a implicat participarea unor experți naționali și internaționali. Efortul respectiv a fost foarte mult prețuit și apreciat. PNUD a acordat asistență autorităților naționale pentru elaborarea strategiei „e-Moldova” și continuă acest sprijin și la etapa de implementare, prin instruire, cercetări și studii și, cel mai recent, prin lansarea unor servicii electronice publice. Guvernul a lansat în primăvara anului 2005 o reformă a administrației publice centrale, cu o remarcabilă voință politică și un angajament puternic de a continua eforturile pentru atingerea obiectivelor propuse. PNUD a mobilizat expertiză națională și internațională, ajutând Guvernul să efectueze o evaluare funcțională strategică pentru a elabora Strategia de Reformă a Administrației Publice (RAP). La solicitarea Guvernului, PNUD a continuat să acorde suport pentru o evaluare funcțională profundă pe verticală, ce a cuprins peste 150 de unități, precum și pentru consolidarea capacităților Unității RAP a Guvernului de a coordona și conduce reforma.

26. PNUD a dezvoltat un parteneriat puternic cu Comisia Europeană în domeniul afacerilor interne, unde a fost implementat un portofoliu solid de proiecte în domeniul managementului la frontieră și, mai larg, pentru fortificarea capacității instituțiilor de asigurare a ordinii de drept; aceste proiecte sunt finanțate de CE și co-finanțate și implementate de PNUD. Serviciul de Grăniceri, Serviciul Vamal, Ministerul Afacerilor Interne și Procuratura Generală sunt principalii beneficiari ai acestor proiecte, obținând echipament, instruire, precum și expertiză națională și internațională. Proiectele au asigurat un sprijin foarte important la un moment în care agențiile guvernamentale s-au implicat într-un proces ireversibil de modernizare și reformă. Împreună cu activitățile vaste de consolidare a capacităților, au fost înregistrate câștiguri importante în cooperarea pe orizontală dintre agenții și în comunicarea cu străinătatea.

27. După o evaluare a necesităților, efectuată în 2004, a fost lansat un proiect pentru a sprijini Parlamentul să-și consolideze capacitatea instituțională de exercitare a funcțiilor sale

constituționale, cu un accent special pe reforma Administrației Parlamentului în conformitate cu standardele europene. A fost efectuată o analiză cuprinzătoare, inclusiv o evaluare funcțională a Administrației Parlamentului, o evaluare a tehnologiilor informaționale (TI), o evaluare a necesităților de comunicare, urmată de o strategie de comunicare, precum și analize și recomandări cu privire la rolul Parlamentului în apropierea de Uniunea Europeană. În mod similar, au fost oferite suport și consultanță Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene pentru elaborarea unei strategii de informare și comunicare pentru integrarea europeană.

28. Prin Programul de dezvoltare locală, ce include 5 proiecte, PNUD a sprijinit în mod activ dezvoltarea durabilă locală și promovarea guvernării democratice locale. Planificarea și luarea deciziilor la nivel local, oportunitățile pentru generarea de venituri și servicii sociale sunt elementele-cheie ale unor activități desfășurate în 32 de comunități din întreaga țară, prin angajarea autorităților locale, a cetățenilor din aceste comunități și a unui număr de peste 300 de organizații non-guvernamentale. Împreună cu formarea unor modele de dezvoltare comunitară, PNUD a sprijinit dialogul politic privind dezvoltarea locală și regională, prin consultanță în domeniul politicilor pentru instituțiile care iau decizii la nivel central și, foarte recent, printr-o conferință consacrată politicilor și practicilor de dezvoltare regională, prezentând experiențe comune din 10 state ale Europei Centrale și de Est. Dimensiunea parteneriatului cu sectorul privat a luat amploare: PNUD a implicat peste 40 de companii într-un dialog cu privire la Responsabilitatea Socială Corporativă, prin crearea unei rețele a Pactului Global ONU în Moldova și printr-un proiect de dezvoltare a unor afaceri durabile.

29. Apartenența națională a managementului și coordonării asistenței a constituit o preocupare comună. PNUD este recunoscut ca o agenție-lider ce asigură consultanță prin intermediul unor experți internaționali pentru ameliorarea procedurilor și cadrului legal din țară și a fost un membru activ al grupului de donatori reunit pentru alinierea și armonizarea asistenței. În prezent, este oferit suport pentru

implementarea Cadrului de Parteneriat pentru Dezvoltare, semnat în mai 2006. Guvernul a aderat la agenda internațională de armonizare prin semnarea Declarației de la Paris în 2006. În domeniile sale de intervenție, PNUD a menținut constant o coordonare sectorială și tematică – comunitatea practicienilor din țară sau reuniunile donatorilor, convocate cu regularitate, au fost inițiate lansate și facilitate de PNUD.

30. Biroul PNUD în Moldova a lucrat în mod continuu pentru ameliorarea calității și capacității personalului și programului său. În 2005, a fost efectuată o evaluare a programului din perspectiva drepturilor omului (www.undp.md/key_public_documents), împreună cu un atelier de instruire pentru o abordare integratoare a Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului și egalității de gen. În 2004, a fost efectuată o evaluare a rezultatelor privind monitorizarea sărăciei și în 2005 – privind dezvoltarea locală. Evaluarea rezultatelor privind drepturile omului a fost realizată în octombrie 2006.

31. Evaluările rezultatelor și analizele anuale au demonstrat că participarea civică este deocamdată limitată în procesele de monitorizare și influențare a deciziilor. Întârzierea realizării unei reforme a serviciului public a avut un efect advers asupra rezultatelor cooperării pentru dezvoltare; printre consecințe s-au numărat: a) fluctuația mare a personalului și motivația redusă în instituțiile publice; b) nereușita autorităților publice de a-și onora angajamentele; c) instituții publice ne-transparente; d) dificultăți de obținere a consensului asupra recomandărilor strategice; e) participarea limitată și coordonarea pe orizontală a ministerelor de resort; f) lipsa unor mecanisme de atragere a specialiștilor în sectorul public pentru activitate analitică strategică; și g) imposibilitatea practicilor guvernamentale de a integra rezultatele proiectelor. În plus, există o capacitate insuficientă a instituțiilor administrației publice, în special la nivel local, de a asimila cunoștințe și de a avansa rapid. Administrațiile locale rămân deocamdată ineficiente în efortul lor de influențare a politicilor la nivel central, în asumarea rolului de lider al dezvoltării locale sau în crearea parteneriatelor cu sectorul privat.

Partea 4: Programul propus

32. Programul de Țară va fi implementat între 2007 și 2011. Consultările cu parteneri guvernamentali importanți și printre comunitatea donatorilor indică faptul că rezultatele sperate ale programului vor avea contribuții strategice la realizarea priorităților naționale în domeniul dezvoltării cuprinse în SCERS și Planul de Acțiuni Moldova - UE și la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului pe țară⁸. Intervențiile susținute de PNUD sunt aliniate de asemenea inițiativelor curente ale Fondului Națiunilor Unite pentru Copii (UNICEF), Fondului Națiunilor Unite pentru Populație (UNFPA), precum și ale Strategiei Băncii Mondiale de Asistență a Țării.

33. Prezentul Plan de Acțiuni al Programului de Țară (CPAP) prevede detaliile operaționale pentru cooperarea dintre Guvern și PNUD în perioada 2007-2011. Planul se bazează pe cel de-al doilea Cadru de Cooperare pe Țară (CCF) ce cuprinde anii 2002-2006. Pregătirea Planului de Acțiuni al Programului de Țară dintre PNUD și Guvern se axează pe Cadrul de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite, semnat cu Guvernul în decembrie 2005. Folosind acest acord larg asupra priorităților colective ale asistenței ONU în Moldova, PNUD a inițiat o serie de consultări cu principalii parteneri din Guvern, societatea civilă, sectorul privat, sistemul Națiunilor Unite și comunitatea internațională privind avantajele comparative ale PNUD și contribuțiile sale strategice în contextul unei cooperări mai mari între Republica Moldova și Uniunea Europeană în domeniul dezvoltării și integrării de piață. Aceste consultări au condus la elaborarea, în martie 2006, a Documentului de Program de Țară al PNUD. În aprilie 2006, PNUD, UNFPA și UNICEF au desfășurat un atelier împreună cu partenerii guvernamentali. Atelierul a urmărit scopul de a face cunoscute informații despre planurile detaliate ale strategiilor și programelor fiecărei Agenții și de a asigura faptul că rezultatele Agențiilor contribuie, totuși, la atingerea Rezultatelor UNDAF. Ca urmare a acestei reuniuni, a fost formulat Planul de Acțiuni detaliat al Programului de Țară al PNUD.

34. Programul de Țară (PT) propus de PNUD

pentru 2007-2011 aplică o abordare a dezvoltării umane în Moldova bazată pe drepturile omului, în consens cu prioritățile naționale în domeniul dezvoltării și sarcinile ODM pentru 2015, și răspunde la principalele provocări ale reformei și integrării în Uniunea Europeană. Programul de Țară se axează pe procesul CCA/UNDAF, care a identificat drept priorități comune: situația tinerilor, egalitatea genurilor și necesitatea extinderii asistenței pentru dezvoltare adresată regiunii transnistrene a Republicii Moldova.

35. Cadrul de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDAF) plasează în centru trei rezultate:

- (1) Către anul 2011, instituțiile publice, cu sprijinul organizațiilor societății civile (OSC), vor dispune de capacități mai bune de asigurare a supremației legii, accesului egal la justiție și promovarea drepturilor omului.
- (2) Către anul 2011, categoriile vulnerabile beneficiază de un acces extins, echitabil și garantat la servicii de bază furnizate de stat cu sprijinul societății civile.
- (3) Către anul 2011, categoriile vulnerabile din regiunile sărace rurale și urbane vor resimți beneficiul oportunităților unei dezvoltări social-economice durabile datorită unor politici regionale și locale adecvate, implementate de Administrațiile Publice Locale (APL) și parteneri.

Programul de Țară al PNUD va contribui în principal la realizarea Rezultatelor (1) și (3) UNDAF; Rezultatul (2) va fi realizat în special prin intervenții comune cu alte Agenții ONU.

36. Astfel, au fost dezvoltate două programe⁹, fiecare fiind constituit din câteva portofolii:

A. Programul Bună Guvernare

- A.1 Politici și analize
- A.2 Dezvoltare instituțională
- A.3 Justiție și drepturile omului; și

B. Programul Dezvoltare locală și regională

- B.1 Dezvoltare locală integrată
- B.2 Parteneriat cu sectorul privat

37. **Anexa I** a Cadrului de Rezultate și Resurse prezintă, pentru ambele programe

⁸ Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului în Republica Moldova, Primul Raport Național, Republica Moldova, iunie 2005.

⁹ Din rațiuni de management, contribuțiile PNUD la Rezultatul (2) vor fi administrate prin intermediul Programelor de Bună Guvernare și Dezvoltare Locală și Regională.

și portofoliile acestora, un rezumat al rezultatelor, produselor, indicatorilor, sarcinilor și resurselor solicitate planificate ale programului. **Anexa II** ilustrează printr-o diagramă pentru fiecare program și portofoliile incluse în acesta rezultatele planificate și contribuția lor la realizarea priorităților naționale în domeniul dezvoltării.

14.1. Programul Bună Guvernare

38. De la obținerea independenței în 1991, Republica Moldova a trebuit să construiască, în calitatea sa de stat tânăr, noi instituții publice, destinate să administreze țara, să edifice democrația și să creeze mecanisme de piață și de protecție socială. Paisprezece ani mai târziu, sondajele de opinie publică indică faptul că o parte semnificativă de populație este nemulțumită de calitatea guvernării, iar încrederea în instituțiile de stat este mică.

39. Lipsa unui sistem eficient al administrației publice a încetinit puternic procesul de tranziție în Moldova. Au fost adoptate legi și au fost formulate politici, însă aplicarea acestora a întârziat. Printre cauzele problemelor existente se numără: lipsa viziunii strategice asupra funcțiilor și obligațiilor instituțiilor de stat, precum și raporturile lor cu administrațiile locale; capacitatea limitată a serviciilor publice și, în primul rând, numărul și calitatea personalului, accesul lui la instruire în țară și în străinătate. Deși în cadrul departamentelor și ministerelor există persoane și grupuri cu abilități excelente, serviciul public nu dispune în general de o pregătire elementară pentru elaborarea politicilor bazate pe evidențe și nici de metode solide de implementare și monitorizare a politicilor. Acest fapt este explicat în parte de absența unui proces transparent, corect și competitiv de angajare, menținere și motivare a funcționarilor publici în baza competențelor și performanței.

40. Participarea cetățenilor la realizarea politicilor publice este limitată, iar participarea femeilor la viața politică a țării este destul de joasă (în 2005, doar 20.8% din mandatele de deputat în Parlament erau deținute de femei;

o femeie deține o poziție-cheie la luarea deciziilor în sistemul de justiție și 10 femei au funcții de decizie în Guvern¹⁰). La sfârșitul anului 2004, aproape 500 legi și peste 15,000 de proiecte de reglementări așteptau să fie supuse unei expertize juridice de care nu dispunea Parlamentul. Multe decizii și politici guvernamentale au fost aprobate fără evaluări de fezabilitate sau analize ale costurilor. Legile adoptate în ultimii patru ani au fost subiectul unor amendamente frecvente și indică deficiențe în termeni de concordanță la standardele internaționale în domeniul drepturilor omului¹¹. Modificarea prea frecventă a legislației subminează stabilitatea sistemului politic și economic.

41. Studii și date recente arată că cetățenii percep sistemul de justiție ca ineficient, lent, opac și predispus la corupție. Printre cauzele-cheie se regăsesc infrastructura veche a curților de justiție, inclusiv facilități inadecvate; folosirea limitată, în cel mai bun caz, a tehnologiilor moderne de management al informației și transparența insuficientă a operațiunilor curții; lipsa unui mecanism instituționalizat de instruire continuă a judecătorilor; finanțarea insuficientă transformată în muncă suplimentară, un personal prost salariat și de-motivat; și supraîncărcarea cu dosare a judecătorilor.

42. În final, un răspuns eficient și oportun la dezastre și crize umanitare la scară națională este un serviciu public de bază. Capacitatea de a avea o asemenea reacție este un element al buneii guvernări. Republica Moldova s-a confruntat cu dezastre naturale și dezastre provocate de activitatea umană. Aproximativ 1/5 din teritoriul Republicii Moldova este vulnerabil la alunecări de teren. În ultimii 30 de ani, peste 350 km de drumuri și căi ferate au fost deteriorați, la fel ca și sistemele de aprovizionare cu apă și gaz și rețelele de distribuție a electricității. Zonele cu risc sporit sunt cunoscute, dar nu au fost cartografiate. Cu o linie critică majoră care traversează România, cutremurele de pământ reprezintă o altă îngrijorare¹². Inundațiile constituie cel de-

¹⁰ Femeile și bărbații în Republica Moldova, 2006, Biroul Național de Statistică, www.undp.md.

¹¹ Codul Audiovizualului, setul de Legi privind justiția.

¹² Patru cutremure cu consecințe grave au fost înregistrate în 1940, 1977, 1986 și 1990. Fiecare a provocat distrugerea unui număr mare de edificii și rănirea a sute de persoane. Studiul Regional: Managementul dezastrelor naturale în Europa și Asia Centrală, Perspectiva Băncii Mondiale, Model al riscurilor de țară (Republica Moldova), Banca Mondială, 2003; Situația seismică, Academia de Științe a Moldovei, date și materiale.

al treilea risc major¹³, combinat cu dezvoltarea zonelor rezidențiale în regiunile de revărsare a râurilor, densitatea relativ înaltă a populației în apropierea râurilor mari și managementul de mediu nesatisfăcător. În ultimele decenii, râul Prut a înregistrat 27 inundații semnificative.

43. Republica Moldova dispune de un cadru coerent de reglementări privind pregătirea și răspunsul la situații de urgență. Însă implementarea cadrului regulatoriu este sub-finanțată, iar reglementările sunt slab aplicate. Absența coordonării blochează instituirea unui sistem integrat de avertizare timpurie sau elaborarea unui plan național pentru situații de urgență, în timp ce majoritatea activităților planificate de monitorizare a riscurilor și exerciții de pregătire pentru situații de urgență nu au fost realizate. Deși sunt clar formulate în documente, responsabilitățile sunt ignorate frecvent sau sunt fragmentate între prea multe părți implicate. De asemenea, nu există un angajament suficient al grupurilor societății civile și ONG-urilor.

4.2. Rezultate și strategii ale Programului

44. Un sector public funcțional și politicile naționale eficiente sunt elementele de bază pentru eficiența strategiilor de dezvoltare ale Republicii Moldova. Programul Bună Guvernare se va axa pe activitățile și realizările precedentului program de cooperare și va susține prioritățile naționale în domeniul dezvoltării pentru:

- A moderniza politicile și practicile administrației publice din țară
- A ameliora procesele de luare a deciziilor, cu o participare mult mai mare a societății civile
- A ameliora funcționarea sistemului de justiție, accesul la justiție și respectarea drepturilor omului
- A consolida managementul resurselor naturale pentru a se înscrie în standardele de mediu europene; și
- A sprijini îmbunătățirea planificării pentru situații de criză și coordonarea răspunsurilor la urgențe.

45. Programul consacrat guvernării va realiza o contribuție majoră la îndeplinirea Rezultatului 1 UNDAF: „Către anul 2011, instituțiile publice, cu sprijinul organizațiilor societății civile (OSC), vor dispune de capacități mai bune de asigurare a supremației legii, accesului egal la justiție și promovarea drepturilor omului”.

46. Programul va crea oportunități pentru luarea deciziilor în mod participativ și va asigura instrumente analitice pentru elaborarea unor politici economice, sociale și de mediu solide; în toate acestea, PNUD va lucra pentru a face disponibile date dezagregate. Prin aplicarea la realizarea programelor a unei abordări bazată pe drepturile omului, vor fi depuse eforturi pentru incluziunea și vizarea unor grupuri de beneficiari relevante. Potrivit UNDAF, programul va contribui la îndeplinirea mai multor Obiective de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) pe țară: ODM 1, reducerea sărăciei relative; ODM 3, promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor; și ODM 7, asigurarea unui mediu durabil. Programul va susține, de asemenea, eforturile Guvernului pentru implementarea punctelor-cheie din Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană.

47. Activând prin intermediul celor trei (3) portofolii, PNUD va acorda sprijin pentru realizarea a șase (6) rezultate ale Programului de Țară (PT) și douăsprezece (12) produse.

4.2.1. Portofoliul Politici și analize

48. Primul portofoliu, **Politici și analize**, va contribui la realizarea produsului 1.1 al PT vizând formularea și implementarea unor politici în favoarea săracilor. În cooperare cu Guvernul, vor fi create cinci produse. În cadrul primului produs, vor fi consolidate capacitățile instituționale ale ramurilor legislative și executive ale țării pentru a analiza cadrul de politici curent și pentru o mai bună aliniere la standardele UE. Cel de-al doilea produs se va axa pe dezvoltarea capacității la nivel individual și organizațional în cadrul reformei administrației publice centrale în Moldova. Cel de-al treilea produs urmărește o ameliorare

¹³ Studiul Regional: Managementul Dezastrelor Naturale în Europa și Asia Centrală, Perspectiva Băncii Mondiale (BM), Model al riscurilor de țară (Republica Moldova), BM, 2003.

semnificativă a disponibilității, calității și utilizării datelor statistice dezagregate. Acest produs va fi obținut printr-un proiect comun între Biroul Național de Statistică, Ministerul Economiei și Comerțului, PNUD și UNICEF. Partenerii vor folosi o modalitate paralelă de management a fondurilor. Cel de-al patrulea produs va acorda sprijin pentru analizele de politici prin intermediul Rapoartelor Dezvoltării Umane și altor studii. Aici unul dintre scopurile-cheie va fi crearea unei baze de evidențe pentru dezvoltarea politicilor și racordarea acestora la procesele de bugetare naționale. Cel de-al cincilea produs al portofoliului se va axa pe coordonarea și managementul asistenței, consolidând poziția de lider și apartenența a Guvernului.

49. Rezultatele obținute în acest portofoliu vor fi conectate cu altele. Reforma în derulare a administrației publice centrale, cuplată la un cadru de politici naționale mai puternic, va fi crucială pentru eforturile de creare a capacităților, împreună cu autoritățile publice locale și organizațiile societății civile în Programul de dezvoltare locală și regională.

4.2.2. Portofoliul Dezvoltare instituțională

50. Cel de-al doilea portofoliu va aborda mai multe subiecte ale reformei instituționale, relevante de Evaluarea Comună de Țară (CCA). Rezultatele înregistrate cu sprijinul PNUD vor contribui la realizarea unui număr de cinci produse ale Programului de Țară (PT). Mai întâi, un număr semnificativ de intervenții vor sprijini realizarea produsului 1.1 PT, ce se referă la dezvoltarea instituțiilor în sectorul public și, mai specific, în domeniul afacerilor interne (promovarea practicilor de management integrat al frontierei și cooperarea orizontală între organizații din Moldova și parteneri din Ucraina). Aceste intervenții vor fi implementate împreună cu UE și alți donatori. PNUD, în cooperare cu alte Agenții ONU, va extinde produsele și prestările către organizații publice în domeniul afacerilor interne pentru combaterea HIV/SIDA (produsul 2.2 PT). Cel de-al treilea produs (1.3) va încuraja angajamentul organizațiilor societății civile (OSC) și mass-media în

procesele de dezvoltare națională. PNUD va susține mecanisme de coordonare mai bune pentru a obține o interacțiune mai productivă și mai structurată între Guvern și OSC locale și naționale și pentru a intensifica rolul lor în elaborarea și implementarea inițiativelor de reducere a sărăciei, precum și în raportarea cu privire la acestea.

51. Produsul patru (1.5) PT va îmbunătăți capacitatea Guvernului și societății civile de monitorizare a riscurilor pentru a preveni și diminua dezastrele naturale și cazurile de urgență civilă. PNUD va activa în cadrul unui acord cu privire la un proiect comun cu UNICEF și UNFPA și mai multe ministere guvernamentale, coordonate de Ministerul Afacerilor Interne. Va fi utilizată o modalitate de management comun al fondurilor, iar UNICEF va juca rolul agenției-lider printre partenerii ONU.

52. Cel de-al cincilea produs (1.4) PT urmărește obținerea unor ameliorări tangibile în managementul resurselor naturale. Cooperarea cu PNUD va conduce la obținerea unor trei produse majore. Primul va viza actualizarea și activarea practicilor de monitorizare și sistemelor de informare în domeniul mediului. În cadrul celui de-al doilea produs, PNUD va susține instituționalizarea unor evaluări de impact asupra mediului de înaltă calitate, pentru proiecte de dezvoltare în domeniul public și privat, și va asigura un nivel adecvat al consultărilor publice pentru acestea. Al treilea, PNUD va susține mai multe inițiative de îmbunătățire a participării societății civile la formularea și monitorizarea politicilor de mediu.

4.2.3. Portofoliul Justiție și drepturile omului

53. Al treilea portofoliu va contribui la realizarea Rezultatului 1.2 PT privind un sistem de justiție care funcționează de o manieră mai transparentă și responsabilă. Cooperarea cu PNUD va conduce la elaborarea unor propuneri de reformă pentru obținerea unei independențe mai mari a justiției. Aceasta va consolida capacitățile judecătorilor și

personalului curților de justiție pentru realizarea funcțiilor proprii în conformitate cu instrumentele în domeniul drepturilor omului, ratificate de Republica Moldova.

54. Activitatea pentru obținerea unui produs din cadrul rezultatului 1.1 PT va consolida capacitatea Guvernului, Comisiei parlamentare pentru Drepturile Omului și Ombudsmanului pentru o mai bună coordonare a activității de monitorizare și prezentare a rapoartelor privind angajamentele Republicii Moldova în domeniul drepturilor omului, solicitate de tratatele ONU. Agențiile Națiunilor Unite discută crearea unui Grup Tematic în domeniul drepturilor omului și există un consens pentru o coordonare a programelor în acest subiect.

4.3. Programul Dezvoltare locală și regională

55. În 2005, PIB-ul pe cap de locuitor a constituit 812 dolari SUA¹⁴. În același an, 29.1% din locuitorii Moldovei erau săraci, în creștere cu 2.1% în comparație cu 2004. În regiunile rurale rata sărăciei s-a majorat de la 31.1% în 2003 până la 36% în 2005. Modelele sărăciei arată că în orașele mari sărăcia continuă să descrească; în orașele mici rata sărăciei rămâne la același nivel, în timp ce sărăcia în regiunile rurale a înregistrat o extindere ca număr a persoanelor sărace, profunzime și caracter sever. Disparitățile de dezvoltare între capitală și restul țării conduc la o discriminare implicită a rezidenților din zonele rurale și din orașele mici și rezultă într-o inegalitate însemnată a veniturilor¹⁵.

56. În Republica Moldova, instituțiile responsabile pentru elaborarea programelor și politicilor de dezvoltare la nivel sub-național (local și regional) sunt insuficient dezvoltate. În 2006, responsabilitățile pentru dezvoltarea locală și regională s-au concentrat într-un minister nou – Ministerul Administrației Publice Locale. Procesele de descentralizare [inclusiv fiscală] în continuare abia au debutat; Guvernul de asemenea intenționează să adopte o politică de dezvoltare regională. Odată cu ameliorarea cadrului legal și de politici, capacitatea actorilor locali pentru aplicarea acestuia și obținerea de noi

oportunități pentru dezvoltarea socială și economică urmează a fi actualizate semnificativ. Dacă situația actuală se va menține, riscurile sunt evidente:

- Sărăcia în orașele mici și regiunile rurale se va agrava
- Migrația din localitățile rurale se va intensifica
- Autoritățile locale nu vor acumula abilități și resurse umane necesare pentru a formula și implementa planuri și strategii viabile de dezvoltare economică locală.

56. Fiecare dintre aceste riscuri poate întârzia evoluția Republicii Moldova către atingerea obiectivelor sale de dezvoltare și crearea unui parteneriat mai puternic cu UE. Politicile solide de dezvoltare locală și regională au potențialul de a crea parteneriate între autoritățile locale și centrale, organizații ale societății civile, cercuri de afaceri locale și comunități. Cadrul strategic de dezvoltare a Republicii Moldova recunoaște faptul că în fiecare comunitate la nivel local sunt necesare beneficii și oportunități de dezvoltare pentru a accelera redresarea economică și reducerea sărăciei și inegalității. Moldova de asemenea urmărește „dezvoltarea regională” în sensul european al regiunilor sociale și economice; o nouă inițiativă de politici solicită crearea câtorva entități sub-naționale mari pentru a sprijini atragerea investițiilor și a stimula dezvoltarea economică pretutindeni în țară.

4.4. Rezultate și strategii ale Programului

57. PNUD a lucrat asupra modelelor de dezvoltare locală începând cu anul 2000 și va folosi experiența acumulată și parteneriatele existente pentru a susține obținerea rezultatelor dezvoltării locale și regionale. Recunoscând faptul că dezvoltarea locală și regională este un proces multilateral, PNUD va desfășura intervenții care vor permite un angajament complex al comunităților și o implicare a autorităților locale, sectorului privat și grupurilor societății civile. PNUD va ajuta autoritățile publice locale să funcționeze

¹⁴ Raportul Național de Dezvoltare Umană 2006, Republica Moldova, 2006, p. 22.

¹⁵ Piața Muncii în Republica Moldova: 2004, Departamentul Statistică și Sociologie, 2005.

de o manieră mai eficientă și mai transparentă; va colabora cu sectorul privat și autoritățile locale și centrale pentru a intensifica și operaționaliza politicile și mecanismele de dezvoltare locală și regională, cu accent pe fundațiile de dezvoltare locală, parteneriate public-privat, investiții, comerț și dezvoltarea unor întreprinderi mici și mijlocii. PNUD va acorda suport grupurilor societății civile pentru participarea la procesele de dezvoltare locală și va aborda mai specific asemenea dimensiuni precum durabilitatea financiară a ONG-urilor și abilitatea lor de a furniza servicii sociale și alte servicii.

58. Programul de dezvoltare locală și regională va realiza o contribuție semnificativă la atingerea Rezultatului 3 UNDAF: Către anul 2011, categoriile vulnerabile din regiunile sărace rurale și urbane vor resimți beneficii oportunităților unei dezvoltări social-economice durabile datorită unor politici regionale și locale adecvate, implementate de Administrațiile Publice Locale (APL) și parteneri.

59. Vor fi realizate contribuții – mai limitate, dar nu mai puțin importante – pentru atingerea Rezultatului 2 UNDAF: Către anul 2011, categoriile vulnerabile beneficiază de un acces extins, echitabil și garantat la servicii de bază furnizate de stat cu sprijinul societății civile. În acest domeniu, PNUD va lucra în special prin intermediul unor inițiative comune cu alte Agenții ONU pentru crearea unor capacități de furnizare a serviciilor sociale.

60. Aliniindu-se UNDAF, programul va contribui la realizarea ODM1, reducerea sărăciei relative, și ODM 3, promovarea egalității genurilor și abilitarea femeilor. Mai important, programul va susține eforturile Guvernului de abordare a disparităților rural-urban în ceea ce privește veniturile și serviciile, menționate în Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană.

61. Activând prin intermediul a două (2) portofolii, PNUD va acorda sprijin pentru realizarea a patru (4) rezultate și opt (8) produse ale Programului de Țară (PT).

4.4.1 Portofoliul Dezvoltare locală integrată

62. Primul portofoliu va aborda mai multe elemente care împiedică dezvoltarea locală eficientă și incluzivă. Rezultatele înregistrate cu sprijinul PNUD vor contribui la obținerea a trei produse ale Programului de Țară (PT). Primul vizează funcționarea administrațiilor publice locale (APL) de o manieră mai eficientă și transparentă (3.1). La nivel central și în regiuni vizate, PNUD va asista consolidarea cadrelor regulatorii și legal și fuzelarea sistemelor și procedurilor de administrare locală. Va fi plasat un accent special pe formarea unui cadru pentru o delegare eficientă a autorității către APL, o descentralizare fiscală pentru a furniza servicii de bază și pentru a promova un rol mai însemnat al femeilor în structurile de luare a deciziilor. În al doilea rând, PNUD va crea capacități pentru unele APL vizate de a planifica și implementa programe și servicii și de a monitoriza reușitele lor, cu o participare mai extinsă a cetățenilor.

63. Împreună cu aceasta, cel de-al doilea produs al PT urmărește o participare mai mare a comunităților și societății civile la elaborarea și implementarea planurilor de dezvoltare locală. PNUD va depune eforturi pentru consolidarea capacităților ONG-urilor locale de a juca roluri mai influente în planificarea, implementarea și monitorizarea programelor de dezvoltare locală.

64. Produsul al treilea al PT va ajuta categoriile vulnerabile din regiuni în care furnizarea serviciilor este sub-dezvoltată să obțină un acces mai extins la servicii de protecție socială (2.4). Aici, PNUD va contribui la activitățile conduse de UNICEF de creare a unor capacități mai bune de furnizare a serviciilor sociale.

4.2.2. Portofoliul Parteneriat cu sectorul privat

65. Portofoliul al doilea va aborda direct fațeta rurală a sărăciei în Moldova. Reușitele obținute cu asistența PNUD vor contribui la realizarea Rezultatului 3.2 al Programului de Țară privind deschiderea de noi afaceri și

locuri de muncă în regiunile rurale și urbane sărace. Vor fi create patru produse. Primul, în colaborare cu IFAD și alte Agenții, PNUD se va afla în fruntea eforturilor pentru elaborarea de noi politici și mecanisme pentru a încuraja dezvoltarea economică la nivel sub-național. Eforturile se vor concentra pe extinderea investițiilor și comerțului în cadrul centrelor regionale și între ele, încurajând dezvoltarea sectorului privat și constituirea unor fundații pentru dezvoltare locală, cu titlu de pilot. 66. În al doilea rând, în parteneriat cu IFAD, vor fi generate oportunități pentru afaceri noi prin intermediul unui cadru ameliorat de politici pentru reducerea reglementărilor formale și non-formale, care întârzie lansarea afacerilor și se va lucra împreună cu sectorul

financiar pentru a oferi produse financiare inovative ajustate la nevoile întreprinderilor mici și mijlocii. În al treilea rând, PNUD va pleda în favoarea și va sprijini parteneriate public-privat (PPP) în regiuni vizate pentru dezvoltarea infrastructurii la scară mică și furnizarea de servicii.

4.5. Cooperare regională

67. În strânsă cooperare cu Birourile PNUD din Europa de Est și Asia Centrală, PNUD Moldova va participa activ la inițiative regionale pentru a promova managementul de mediu, securitatea umană și guvernarea transparentă. Detaliile acestei cooperări sunt specificate în Documentul Programului Regional PNUD (2006-2010).

Tabelul 1: **Cheltuielile anuale estimate ale Resurselor Regulare (RR) pentru perioada 2007-2011 (mii dolari SUA)⁽¹⁾**

<i>Componente ale programului</i>	2007	2008	2009	2010	2011	Total
Bună Guvernare	940	810	570	480	100	2,900
Dezvoltare locală și regională	550	600	600	486	400	2,636
Sub-total	1,490	1,410	1,170	966	500	5,536

Tabelul 1: **Cheltuielile anuale estimate ale Altor Resurse (AR) pentru perioada 2007-2011 (USD)⁽¹⁾**

<i>Componente ale programului</i>	2007	2008	2009	2010	2011	Total
Bună Guvernare	1,000	1,850	1,700	1,400	1,150	7,100
Dezvoltare locală și regională	1,200	4,500	5,500	5,500	3,000	19,700
Sub-total	2,200	6,350	7,200	6,900	4,150	26,800
Total general (RR+AR)	3,690	7,760	8,370	7,866	4,650	32,336

⁽¹⁾ Cifrele reprezintă sume estimate, care vor depinde de disponibilitatea resurselor de bază ale PNUD și de contribuțiile pentru scopuri specifice ale partenerilor finanțatori.

Partea 5: Strategia de parteneriat

68. Pentru succesul acestui Plan de Acțiuni al Programului de Țară sunt cruciale mai multe parteneriate existente și parteneriate noi.

69. La nivel național, vor continua parteneriatele cu Cancelaria Primului-Ministru și Aparatul Guvernului, instituțiile administrației centrale și Parlamentul Republicii Moldova. Printre partenerii ministeriali-cheie se numără Ministerele: Economiei și Comerțului, Finanțelor, Afacerilor Externe și Integrării Europene, Administrației Publice Locale, Ecologiei și Resurselor Naturale, Dezvoltării Informaționale, Justiției și Afacerilor Interne. Lista altor parteneri specializați va include: Ombudsmanul și Comisia parlamentară pentru Drepturile Omului, Biroul Național de Statistică, Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii, Procuratura Generală și Centrul de Instruire a Judecătorilor. Autoritățile publice locale, organizațiile non-guvernamentale naționale și locale, întreprinderile locale și camerele de comerț locale vor fi partenerii sub-naționali la implementarea programului.

70. PNUD va continua să angajeze și să sprijine un șir de reuniuni și grupuri de coordonare a donatorilor. Această implicare proactivă va asigura contribuția strategică a rezultatelor Programului de Țară la prioritățile naționale în domeniul dezvoltării. În strânsă cooperare cu Banca Mondială, Comisia Europeană și alți donatori bilaterali și multilateral valoroși, PNUD va continua să pledeze pentru și să susțină o coordonare mai importantă a asistenței și donatorilor de către Guvernul Moldovei, ca parte a implementării Cadrului de Parteneriat pentru Dezvoltare, semnat în 2006. Colaborarea cu alte Agenții ONU din Moldova, în special cu UNICEF, UNFPA, UNAIDS, UNIFEM, IFAD, OIM și OMS, este crucială și aceasta va continua.

71. PNUD va juca un rol activ în coordonarea mecanismelor relevante pentru reuniunile Grupurilor Tematice ale UNDAF, reuniuni comune pentru strategii și trecerilor în revistă anuale comune – împreună cu alte Agenții

ONU în Moldova, parteneri guvernamentali și ai societății civile. De asemenea, proiectele comune vor implica activități comune de monitorizare și evaluare. Detaliile acestor aranjamente sunt prezentate mai departe în partea 7. Lista completă a partenerilor programului este inclusă în Cadrul de Rezultate și Resurse din Anexa I.

Partea 6: Managementul Programului

72. Programul va fi realizat de țară cu supravegherea generală a Cancelariei Prim Vice-Prim-Ministrului și prin coordonarea Ministerului Economiei și Comerțului. Implementarea va fi realizată la nivel național, sub-național și local, cu participarea diversilor parteneri, inclusiv instituții naționale, autorități centrale și locale, organizații ale societății civile, unități private și însuși PNUD. Managementul ciclului de program, ce include elaborarea și monitorizarea Planurilor de Lucru Anuale, expertizele, studiile și evaluările de bază, va implica constituenți din cadrul Guvernului și societății civile. Ministerul Economiei și Comerțului este desemnat ca Agenție Guvernamentală de Coordonare pentru PNUD și în această poziție va nominaliza Partenerul de Implementare, care va fi responsabil direct pentru participarea Guvernului la fiecare Plan de Lucru Anual (PLA), asistat de PNUD. PLA descriu rezultatele specifice care urmează a fi obținute și vor formula angajamentul de bază dintre PNUD și fiecare Partener de Implementare cu privire la utilizarea resurselor. Referința „Partener (-i) de Implementare” indică „Agenția (-ile) de Implementare, cum menționează Acordul Standard de Bază pentru Asistență (SBAA) din 2 octombrie 1992.

73. PNUD Moldova a inițiat un proces de schimbări prin profesionalizarea practicilor de management a proiectelor și programelor în cadrul biroului, începând cu instruirea și atestarea personală pentru PRINCE2, o metodă internațională de management al proiectelor, precum și prin introducerea unor noi abordări și instrumente pentru a ameliora monitorizarea rezultatelor. Acest proces de

schimbări urmează să conducă, spre sfârșitul anului 2007, la evaluarea și certificarea întregului birou cu privire la maturitatea de management al proiectelor, folosind același standard internațional.

74. La elaborarea și implementarea programului, PNUD lucrează într-o cooperare strânsă cu partenerii-cheie. Programul de Țară se bazează pe principiile de reformă a Națiunilor Unite, în special pe simplificare și armonizare, operând în consens cu instrumentele Programului Comun de Țară. PNUD și partenerii săi vor folosi, în măsura cea mai mare posibilă, un minim de documente necesare pentru implementarea inițiativelor de program, și anume Planul de Acțiuni al Programului de Țară (PAPT) și Planurile de Lucru Anuale (PLA) semnate. Totuși, atunci când este necesar și potrivit, documentele de proiect vor fi pregătite utilizând, între altele, texte relevante din PAPT și PLA. PNUD va semna cu partenerii aceste documente de proiect, în conformitate cu practicile corporative și exigențele locale. În consens cu Nota privind principiile călăuzitoare ale programelor comune ale Grupului pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDG), scopul cooperării dintre Agenții este fortificat pentru a crea noi programe și convergență geografică.

75. Sistemul Atlas contribuie la furnizarea eficientă și oportună a activităților și la monitorizarea financiară efectivă pentru managementul proiectelor și programului PNUD.

76. Toate plățile proiectului sunt subiectul semnăturii Planurilor de Lucru Anuale de către Partenerul de Implementare și PNUD.

77. În consens cu eforturile Agențiilor ONU de armonizare a mecanismelor de efectuare a cheltuielilor în cadrul proiectelor, la etapa elaborării UNDAF a fost efectuată o macro-evaluare a capacității naționale de administrare a finanțelor. Anterior debutului ciclului de program, fiecare Partener de Implementare se va supune unei micro-evaluări, realizată de un consultant calificat, o firmă publică de contabilitate¹⁶. În funcție de recomandările micro-evaluărilor, plățile pentru activitățile descrise detaliat în Planurile

de Lucru Anuale vor fi efectuate de PNUD, folosind următoarele modalități:

1. Transferuri de bani directe către Partenerul de Implementare:

(a) Înainte de începutul activităților (transfer direct de bani), sau

(b) După terminarea activităților (rambursări);

2. Plăți directe către vânzători sau terțe părți pentru obligațiuni contractate de Parteneri de Implementare pe baza solicitărilor semnate de un oficial desemnat al Partenerului de Implementare;

3. Plăți directe către vânzători sau terțe părți pentru obligațiuni contractate de Agenții ONU pentru sprijinul activităților convenite cu Partenerii de Implementare.

78. Transferurile de bani directe ar trebui solicitate și efectuate pentru o perioadă de implementare a programului ce nu depășește trei luni. Rambursările cheltuielilor precedente autorizate ar trebui solicitate și realizate trimestrial sau după încheierea activităților. PNUD nu este obligat să ramburseze cheltuielile efectuate de Partenerul de Implementare peste sau înaintea sumelor autorizate.

79. Ca urmare a încheierii fiecărei activități, orice bilanț de fonduri trebuie reprogramată printr-un acord reciproc între Partenerul de Implementare și PNUD sau rambursată.

80. Modalitățile de transfer a banilor, volumul plăților și scopul și frecvența activităților de asigurare ar trebui revizuite pe durata implementării programului, în baza unor constatări ale monitorizării programului, monitorizării și raportării cheltuielilor și auditului.

81. Va fi elaborată o strategie de monitorizare a resurselor, cu accent pe consolidarea sistemelor partenerilor și garantarea distribuirii costurilor suportate de Guvern. Pe lista donatorilor actuali și de viitor se află Comisia Europeană, Guvernele Suediei, Austriei, Norvegiei, Olandei, Japoniei, Italiei, Danemarcei, Marii Britanii, mai multe instituții și bănci internaționale, Fondul Global de Mediu (GEF) și sectorul privat,

¹⁶ Macro-evaluarea a recomandat ca la această etapă Instituția Supremă de Audit să nu fie folosită pentru micro-evaluări.

precum și fundații. Responsabilitatea pentru resurse va fi asigurată de rapoarte de înaltă calitate, efectuate în mod oportun, analitice și bazate pe date. În strânsă cooperare cu Banca Mondială, CE și alți donatori bilaterali și multilaterali importanți, PNUD va continua să pledeze pentru și să susțină o coordonare mai puternică a asistenței și donatorilor de către Guvernul Republicii Moldova.

Partea 7: Monitorizare și evaluare

82. Monitorizarea și evaluarea Planului de Acțiuni al Programului de Țară (PAPT) vor fi efectuate în conformitate cu Matricea Rezultatelor UNDAF și Planul de Monitorizare și Evaluare. Guvernul și PNUD vor fi responsabili pentru crearea instrumentelor și mecanismelor necesare de M&E pentru a asigura o monitorizare și evaluare continuă a rezultatelor planificate ale cooperării dintre Guvern și PNUD. Aceasta va asigura o utilizare eficientă a resurselor programului, precum și responsabilitate, transparență și integritate. În plus, monitorizarea și evaluarea bazată pe rezultate vor ajuta la focusarea activităților programului mai degrabă pe realizarea rezultatelor decât pe obținerea produselor. Partenerii de Implementare vor prezenta rapoarte periodice privind progresul, reușitele și rezultatelor propriilor proiecte, menționând și provocările cu care s-a confruntat proiectul în timpul implementării, precum și utilizarea resurselor indicate în Planul de Lucru Anual.

83. În UNDAF sunt incluse mai multe cercetări, studii și evaluări, axate în special pe cooperarea dintre Guvern și PNUD. Printre acestea se numără:

- O cercetare sociologică privind respectarea drepturilor omului în Republica Moldova (2007)
- Un raport privind implementarea PNADO (2008)
- Un studiu ce examinează caracterul și situația privind dezvoltarea ONG-urilor în Moldova în 2006 (Rezultatul 1.3 al Programului de Țară)
- O cercetare privind furnizarea către cetățeni a serviciilor oferite de

Administrația Publică Locală în 2007, și o altă cercetare în 2010 pentru a evalua schimbările din programul comun dintre Guvern și PNUD (Rezultatul 3.1 al PT)

- O evaluare a eficienței intervențiilor pentru dezvoltarea afacerilor în regiunile rurale și urbane cele mai sărace. Aceasta va servi drept evaluare majoră pentru Rezultatul 3.2 al PT și componentelor-cheie ale Programului Dezvoltarea locală și regională; și
- PNUD va continua să susțină eforturile Guvernului la elaborarea unui Raport de înaltă calitate privind progresul ODM.

Detalii mai complete ale cercetărilor și studiilor-cheie privind cooperarea dintre Guvern și Națiunile Unite sunt prezentate în Anexa B a UNDAF. Anexa 3 include Planul de Evaluare a Planului de Acțiuni al Programului de Țară.

84. Trecherile în revistă și rapoartele privind toate rezultatele cooperării dintre Guvern și Sistemul ONU prezentate în UNDAF vor fi realizate în conformitate cu procedurile armonizate convenite de Națiunile Unite în Moldova. Acestea sunt:

- Reuniuni plenare ale Grupului Tematic de două ori pe an (în lunile mai și octombrie) pentru o trecere în revistă a progreselor față de rezultatele planificate
- Un calendar comun de raportare, elaborat potrivit principiilor călăuzitoare ale Grupului pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDG), inclusiv:
 - a. Rapoarte standard anuale privind progresul, realizate de Agenții și Partenerii lor de Implementare (jumătatea lunii octombrie)
 - b. Rapoarte consolidate ale Grupurilor Tematice (jumătatea lunii noiembrie)
 - c. O trecere în revistă comună anuală a UNDAF (până în prima săptămână a lunii decembrie)
 - d. Rapoarte Anuale ale Biroului de Țară PNUD (sfârșitul lunii decembrie)
 - e. Raport Anual al Coordonatorului Rezident (RC) (sfârșitul lunii ianuarie).

85. În baza trecerii în revistă comune anuale a UNDAF, Guvernul și PNUD vor revizui rezultatele și cadrul de resurse ale Planului de Acțiuni al Programului de Țară (PAPT) și vor pregăti Planurile de Lucru Anuale (PLA) pentru anii următori. Pentru proiectele comune pregătirea PLA comun va fi efectuată împreună cu alte Agenții ONU și reprezentanți ai donatorilor bilaterali și multilaterali, precum și ai organizațiilor societății civile, atunci când este potrivit. Evaluarea finală UNDAF va fi organizată la sfârșitul anului 2010.

86. Partenerii de Implementare consimt să coopereze cu PNUD pentru monitorizarea tuturor activităților susținute prin transferuri de bani și vor facilita accesul la rapoarte financiare relevante și la personalul responsabil pentru administrarea banilor furnizați de PNUD. În acest scop, Partenerii de Implementare sunt de acord asupra următoarelor subiecte:

- Analize periodice ale situației și verificări ale rapoartelor lor financiare, efectuate de către PNUD sau reprezentanți ai acestuia, potrivit stipulărilor PLA
- Monitorizarea pragmatică a activităților potrivit standardelor și principiilor PNUD pentru vizite de studiu și monitorizare pe teren
- Audit special sau planificat. PNUD, în colaborare cu alte Agenții ONU (acolo unde este necesar) și în consultare cu Ministerul Economiei și Comerțului, va institui un plan de audit anual, acordând prioritate auditului Partenerilor de Implementare cu cel mai mare volum de asistență financiară furnizată de PNUD și acelor parteneri a căror capacitate de management solicită a fi consolidată.

87. Pentru a facilita activități de asigurare, Partenerii de Implementare și PNUD ar putea conveni asupra utilizării instrumentelor de monitorizare a programului și control financiar, ce permit distribuirea datelor și analizelor.

88. Auditul va fi delegat de PNUD și efectuat de servicii de audit private. În cazul în care Guvernul va dori să participe la selectarea serviciilor de audit, Partenerul de

Implementare ar putea alege o asemenea firmă publică de pe o listă scurtă aprobată anterior de PNUD. Evaluările și auditul Partenerilor de Implementare reprezentați de organizații non-guvernamentale vor fi realizate în conformitate cu politicile și procedurile PNUD.

Partea 8: Angajamente ale PNUD

89. PNUD va asigura coerența dintre Planul de Acțiuni al Programului de Țară / Planul de Lucru Anual și Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului, inclusiv realizarea rapoartelor de monitorizare și evaluare. Responsabilitățile între PNUD, Guvern și Partenerii de Implementare vor fi accentuate prin intermediul unor treceri în revistă anuale și al unor rapoarte periodice privind progresul.

90. În cazul transferului direct de bani sau rambursării, PNUD ar trebui să notifice Partenerul de Implementare asupra sumei aprobate de PNUD și ar trebui să disburseze fondul către Partenerul de Implementare conform unui orar aprobat.

91. În cazul plății directe către vânzător sau terțe părți pentru obligațiuni asumate de către Parteneri de Implementare pe baza solicitărilor semnate de un oficial desemnat al Partenerilor de Implementare; sau către vânzător sau terțe părți pentru obligațiuni asumate de PNUD pentru susținerea activităților aprobate de Partenerii de Implementare, PNUD ar trebui să efectueze plata într-un număr stabilit de zile.

92. PNUD nu are nici o responsabilitate directă pentru reglementările contractuale încheiate între Partenerul de Implementare și un vânzător terță parte.

93. Atunci când mai multe Agenții ONU asigură bani pentru același Partener de Implementare, monitorizarea programului, monitorizarea financiară și auditul vor fi efectuate în comun sau în coordonare cu aceste Agenții ONU.

94. Alocarea de Resurse Regulare (RR) pentru Programul de Țară în perioada dintre 2007

și 2011 constituie 5.536,000.00 dolari SUA. PNUD va mobiliza suplimentar resurse atrase în valoare de 26,800.000 dolari SUA, subiect de interes al partenerilor de finanțare. Aceste alocări de resurse nu vor include fonduri de urgență care ar putea fi mobilizate ca răspuns la o situație umanitară sau de criză. Asemenea alocări de resurse vor fi folosite pentru consiliere în domeniul politicilor, asistență tehnică, creare de capacități, dezvoltare a sistemelor și generare și distribuire de cunoștințe.

Partea 9: Angajamente ale Guvernului

95. Guvernul va onora angajamentele sale în conformitate cu stipulările Acordului Standard de Bază pentru Asistență (SBAA) din 2 octombrie 1992. Guvernul ar trebui să aplice stipulările Convenției privind Privilegiile și Imunitățile Agențiilor Națiunilor Unite față de proprietatea, fondurile, bunurile și față de oficialii și consultanții PNUD. În plus, Guvernul va acorda PNUD și oficialilor acestuia și altor persoane ce execută servicii în folosul PNUD privilegiile, imunitățile și facilitățile reglementate în SBAA.

96. Acolo unde există costuri suportate de Guvern, se aplică următoarele clauze:

1. Guvernul și PNUD vor conveni asupra unui grafic al plăților și vor face schimb de detalii privind conturile bancare.

2. Valoarea plății, atunci când este efectuată în altă valută decât dolari SUA, ar trebui determinată de rata de schimb operațională a Națiunilor Unite la data efectuării plății. Dacă există o modificare a ratei de schimb operaționale a Națiunilor Unite înainte de utilizarea completă de către PNUD a plății, valoarea balanței de plăți va fi menținută la acel moment în care va fi ajustată corespunzător. Dacă, într-un asemenea caz, este înregistrată o pierdere a valorii balanței de fonduri, PNUD ar trebui să informeze Guvernul în vederea determinării dacă o finanțare de mai departe ar putea fi asigurată de Guvern. Dacă o asemenea finanțare ulterioară nu este disponibilă,

asistența furnizată pentru Planul de Acțiuni al Programului de Țară (PAPT) ar putea fi redusă, suspendată sau încheiată de către PNUD.

3. Graficul anterior al plăților ține cont de exigența, potrivit căreia plățile ar trebui efectuate înainte de implementarea activităților planificate. Acesta ar putea fi modificat pentru a fi compatibil cu progresul realizării PAPT.

4. PNUD ar trebui să primească și să administreze plata în conformitate cu reglementările, regulile și directivele PNUD.

5. Toate dările de seamă și declarațiile financiare ar trebui exprimate în dolari SUA.

6. Dacă sunt planificate sau realizate majorări neprevăzute ale cheltuielilor sau angajamentelor (datorită factorilor inflaționisti, fluctuației ratelor de schimb sau evenimentelor neașteptate), PNUD ar trebui să prezinte Guvernului pe o bază realistă o estimare suplimentară ce ilustrează finanțările viitoare care vor fi necesare. Guvernul ar trebui să depună cele mai potrivite eforturi pentru a obține fonduri adiționale necesare.

7. Dacă plățile menționate anterior nu sunt încasate în conformitate cu graficul plăților sau dacă finanțarea suplimentară solicitată conform paragrafului 6 precedent nu este disponibilă Guvernului sau altor surse, asistența ce urmează a fi acordată pentru PAPT potrivit acestui Acord ar putea fi redusă, suspendată sau încheiată de către PNUD.

8. Orice venit atribuit contribuției ar trebui creditat de contul PNUD și ar trebui utilizat în conformitate cu procedurile stabilite ale PNUD.

9. Potrivit directivelor și deciziilor Consiliului Executiv PNUD, reflectate în Politica sa privind Recuperarea Costurilor din Alte Resurse, contribuția ar trebui să fie subiectul recuperării costului de către PNUD pentru două categorii de cost distincte referitoare la furnizarea serviciilor de suport și anume:

(a) Costurile indirecte suportate de Cartierele Generale și structurile Birourilor de Țară ale PNUD la asigurarea

serviciilor de Suport General pentru Management (GMS). Pentru a acoperi aceste costuri de GMS, contribuția ar trebui modificată cu o taxă minimă egală cu 5%.

(b) Costurile directe suportate de Serviciile de Suport pentru Implementare (ISS) furnizate de PNUD și / sau o unitate executivă ori un Partener de Implementare. Atâta timp cât ele sunt legate direct de un program / proiect specific, aceste costuri sunt plătite în bugetul proiectului în raport cu o linie de buget relevantă, în cazul unor servicii tranzacționale identificate clar, încadrate în proiect / program, potrivit ratelor de servicii standard.

(c) Totalitatea sumelor bugetate pentru PAPT, împreună cu costurile estimate ale rambursării serviciilor de suport înrudite, nu ar trebui să depășească suma resurselor disponibile pentru PAPT în cadrul acestui acord.

10. Proprietatea asupra echipamentului, fondurilor și altor proprietăți finanțate din contribuție ar trebui să aparțină PNUD. Subiectele legate de transferul de proprietate a PNUD urmează a fi decise în conformitate cu politicile și procedurile relevante ale PNUD.

11. Contribuția ar trebui să fie exclusiv subiectul unor proceduri de audit intern și extern, formulate de reglementările, regulile directivele relevante ale PNUD.

97. Vor fi implementate mecanisme pentru planificarea, monitorizarea și evaluarea participativă a progresului înregistrat de Programul de Țară, cu implicarea societății civile și altor parteneri de dezvoltare. Guvernul s-a angajat de asemenea să organizeze treceri în revistă periodice ale programului, reuniuni comune de planificare și strategice și, atunci când este potrivit, să coordoneze grupurile sectoriale și tematice ale partenerilor de dezvoltare pentru a facilita participarea donatorilor, societății civile, sectorului privat și Agențiilor ONU. Suplimentar, Guvernul va facilita vizite de monitorizare periodice,

efectuate de personalul PNUD și / sau oficiali desemnați în scopul monitorizării, reuniunilor cu beneficiarii, evaluării progresului și impactului utilizării resurselor de program. Guvernul va pune la dispoziția PNUD de o manieră oportună orice informație cu privire la politicile și modificările legislative efectuate pe durata implementării PAPT, care ar putea influența cooperarea.

98. Partenerii de Implementare vor folosi un Raport Standard de Autorizare a Fondurilor și Certificare a Cheltuielilor (FACE), ce reflectă liniile de activități ale Planului de Lucru Anual (PLA) pentru a solicita eliberarea fondurilor sau pentru a garanta acordul, potrivit căruia PNUD va rambursa sau va plăti direct cheltuielile planificate. Partenerii de Implementare vor utiliza FACE pentru a raporta utilizarea banilor primiți. Partenerul de Implementare ar trebui să identifice un oficial sau oficiali desemnați care sunt autorizați să ofere detalii despre conturi, să solicite bani și să certifice folosirea lor. FACE va trebui confirmat de oficialul sau oficialii desemnați de Partenerul de Implementare.

99. Bani transferați către Partenerii de Implementare trebuie cheltuiți doar în scopul realizării activităților stipulate de Planurile de Lucru Anuale.

100. Bani primiți de Guvern sau Partenerii de Implementare reprezentând ONG-uri naționale vor trebui folosiți în conformitate cu reglementările, politicile și procedurile stabilite în țară și compatibile cu standardele internaționale, asigurând în special faptul că banii sunt cheltuiți pentru activități incluse în PLA și asigurând prezentarea la PNUD a rapoartelor privind utilizarea completă a banilor primiți într-un termen de trei luni de la încasarea fondurilor. În cazurile în care unele reglementări, politici și proceduri naționale nu sunt conforme cu standardele internaționale, vor fi aplicate reglementările, politicile și procedurile Agenției ONU.

101. În cazul Partenerilor de Implementare reprezentând ONG-uri sau agenții guvernamentale internaționale, fondurile primite vor trebui utilizate potrivit standardelor internaționale, în special

asigurând faptul că banii sunt cheltuiți pentru activități incluse în PLA și asigurând prezentarea la PNUD a rapoartelor privind utilizarea completă a banilor primiți într-un termen de trei luni de la încasarea fondurilor.

102. Pentru a facilita auditul planificat și cel special, fiecare Partener de Implementare ce beneficiază de bani de la PNUD va asigura pentru PNUD sau reprezentantul acestuia acces oportun la:

- (a) Toate înregistrările financiare care confirmă tranzacțiile cu transferurile de bani furnizate de PNUD
- (b) Toată documentația relevantă și cea de personal asociată cu funcționarea structurii de control intern a Partenerului de Implementare, prin intermediul căreia a avut loc transferul de bani.

103. Constatările fiecărui audit vor fi raportate Partenerului de Implementare și PNUD. În afară de aceasta, fiecare Partener de Implementare va:

- (a) Primi și trece în revistă raportul de audit realizat de auditori
- (b) Asigura o dare de seamă oportună privind acceptarea sau respingerea oricărei recomandări a auditului către PNUD care ar oferi fonduri

(c) Efectua acțiuni adecvate pentru a răspunde la recomandările auditului, care au fost acceptate

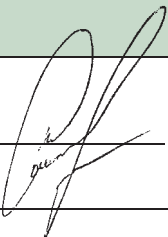

(d) Raporta trimestrial (sau într-un alt interval acceptat pe plan local) către PNUD asupra acțiunilor realizate pentru implementarea recomandărilor acceptate.

Partea 10: Alte stipulări

104. Prezentul Plan de Acțiuni al Programului de Țară (PAPT) intră în vigoare la data semnării de către ambele părți, iar în cazul în care PAPT este semnat în zile diferite, acesta va intra în vigoare la data ultimei semnături. PAPT este valabil pentru o perioadă de cinci ani.

105. Acest Plan de Acțiuni al Programului de Țară înlocuiește orice PAPT semnat anterior între Guvernul Republicii Moldova și PNUD și ar putea fi modificat prin consimțământul reciproc al ambelor părți potrivit recomandărilor reuniunii strategice comune.

CA DOVADĂ a acestei înțelegeri și fiind autorizat respectiv, acest Plan de Acțiuni al Programului de Țară a fost semnat la 12 ianuarie 2007 la Chișinău.

Pentru Guvernul Republicii Moldova	Pentru Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
Semnătură: 	Semnătură:
Nume: Igor Dodon	Nume: Bruno Pouezet
Funcție: Ministru al Economiei și Comerțului	Funcție: Reprezentant Rezident PNUD

Anexa I: CADRUL DE REZULTATE ȘI RESURSE

<p>Prioritate națională / Obiectiv: Strategia de Creștere Economică și Reducere a Sărăciei (SCERS): Dezvoltarea durabilă și social orientată (ce determină o creștere consecventă a standardelor de viață pentru cei mai săraci, compatibilă cu Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului); Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: Dialogul și reforma politică (Democrație și supremația legii; Drepturi ale omului și libertăți fundamentale; Cooperare în domeniul politicii externe și securității; Prevenirea conflictelor și managementul crizelor)</p>												
<p>Rezultatul 1 UNDAF: Către anul 2011, instituțiile publice, cu sprijinul organizațiilor societății civile (OSC), vor dispune de capacități mai bune de asigurare a supremației legii, accesului egal la justiție și promovarea drepturilor omului</p>												
	Sunt formulate, implementate și monitorizate de o manieră mai transparentă și participativă politici în favoarea săracilor ce abordează probleme de populație și dezvoltare.	Produce ale Programului de Țară	Indicatori, date inițiale și sarcini ale produselor	Parteneri de implementare	Resurse indicative conform componentei Programului pe ani ('000 USD)							
					2007	2008	2009	2010	2011	Total		
<p>Obiective ale Cadrelor de finanțare multi-annual (MYFF):</p> <p>1. Realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) și reducerea sărăciei umane;</p> <p>2. Încurajarea guvernării democratice</p> <p>5. Răspuns la HIV/SIDA</p>	<p>Indicador: Numărul și tipul politicilor în favoarea săracilor ce abordează probleme de populație și dezvoltare; elaborate cu sprijinul Agențiilor ONU.</p> <p>Date inițiale: TBD către 28/02/2007 (PNUD)</p> <p>Sarcină: Un număr sporit de politici în favoarea săracilor elaborate / revizuite prin contribuția Agențiilor specializate ale ONU.</p>	<p>Capacitatea instituțională a Legislativului și Executivului este consolidată pentru apropierea legislației naționale la legislația europeană.</p>	<p>Indicatorul 1: Existența unui mecanism eficient în cadrul Parlamentului (Guvernului) pentru supravegherea (facilitarea) procesului de armonizare.</p> <p>Date inițiale: Programul legislativ pentru Afacerilor Externe și Integrării Europene 2005-2009 în derulare. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene funcționează în cadrul Guvernului și Comisia pentru Politică Externă și Integrare Europeană – în cadrul Parlamentului. Există Departamente pentru integrarea în Uniunea Europeană (UE) în fiecare Minister de resort. Procesul de armonizare nu a demarat în cadrul Guvernului, pentru că deocamdată nu există un mecanism disponibil clar nici în Guvern, nici în Parlament.</p> <p>Sarcină: Parlamentul a creat un mecanism de armonizare cu legislația comunitară și acesta funcționează.</p> <p>Indicatorul 2: Proportia din programul legislativ care este implementată în domenii prioritare selectate.</p> <p>Date inițiale: 0%</p> <p>Sarcină: 90%</p>	<p>Parteneri de implementare: Parlamentul Republicii Moldova;</p> <p>Alți parteneri: Ministerul Economiei și Comerțului, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene; Ministerul Justiției</p>	500	360	170	80	1110			
		Un sistem modernizat al administrației publice create, care este mai eficient	Partener de implementare: Cancelară Prim Vice-Prim-	Alte resurse			300	600	300	200	100	1500

	<p>Indicador: Numărul și tipul politicilor în favoarea săracilor elaborate / implementate / monitorizate de o manieră participativă Date inițiale: Va fi confirmat către 28/02/2007 (PNUD). Sarcină: Creșterea numărului de politici în favoarea săracilor elaborate / implementate / monitorizate de o manieră participativă, cu sprijinul Agențiilor ONU..</p>	<p>și are o abilitate mai bună de a elabora, implementa și monitoriza politici și programe pe termen lung, conectat la procesele bugetare din țară.</p> <p>Guvernul dispune de capacități mai bune de coordonare, monitorizare și raportare privind respectarea drepturilor omului în conformitate cu tratatele ONU.</p>	<p>Date inițiale: 6 unități de politici în curs de creare în 6 Ministere-pilot (2006). Sarcină: Cel puțin 8 unități de politici modernizate la sfârșitul perioadei. Indicador 2: Fiecare program pe termen lung include o componentă de monitorizare și evaluare. Date inițiale: Va fi confirmat în 2006 Sarcină: Toate programele pe termen lung au o componentă de monitorizare și evaluare. Indicador 3: Numărul serviciilor publice electronice ce operează on-line. Date inițiale: 1 serviciu operează on-line. Sarcină: 5 servicii operează on-line.</p> <p>Indicador 1: Mecanisme mai bune de coordonare, monitorizare și raportare privind respectarea drepturilor omului. Date inițiale 1: Există un Plan de Acțiuni în domeniul drepturilor omului pentru 2004-2008, ca parte integrală a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană. În 2005, Guvernul a prezentat 1^{ul} raport. Activează 69 de Puncte de referință în domeniul drepturilor omului în cadrul autorităților administrației publice locale și centrale, însă acestea nu sunt instituționalizate. Date inițiale 2: Guvernul înregistrează întâzieri semnificative și raportează modest privind respectarea Tratatelor ONU în domeniul drepturilor omului. O echipă pentru redactarea raportului inițial și periodic privind implementarea tratatelor internaționale a fost creată în 2006. Activează Grupul de lucru asupra raportului asupra Convenției Internaționale privind Drepturile Civile și Politice (ICCPR) și Convenției Internaționale împotriva Torturii și altor Forme de Trădare sau Pedepse Inumane ori Degradante (CAT). Sarcină: Guvernul va dispune de un mecanism mai bun pentru asigurarea unei implementări mai reușite a Planului</p>	<p>Ministrului Alți parteneri: Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerul Dezvoltării Informaționale, Aparatul Guvernului</p> <p>Partener de implementare: Comisia parlamentară pentru Drepturile Omului</p> <p>Alți parteneri: Comitetul de Coordonare pentru implementarea Planului de Acțiuni în domeniul drepturilor omului; Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene</p>		
--	---	--	---	--	--	--

<p>Obiectivul 2 al Cadrului de finanțare multi- anual (MYFF) PNUD: Încurajarea guvernării democratice</p>	<p>Sistemul de justiție funcționează de o manieră mai transparentă, responsabilă și independentă Indicatorul 1: Numărul total al deciziilor judiciare invalidate de curțile supreme. Date inițiale: 4404 de cazuri invalidate în 2005 (38.8% din numărul total), dintre</p>	<p>Capacități consolidate pentru combaterea traficului de droguri și prevenirea / reducerea abuzului de droguri [BUMAD].</p>	<p>Indicator: Volumul traficului ilegal de droguri. Date inițiale: În 2005, Ministerul Afacerilor Interne a confiscat și distrus 18 418 kg de mac cultivat ilegal pentru opium și 16 680 kg de hașiș. Sarcină: Reducerea anuală a traficului și producției ilegale de droguri. Indicator: Numărul confiscărilor (capturilor) de droguri. Date inițiale: În 2005, Ministerul Afacerilor Interne a raportat 2092 de crime asociate cu drogurile, dintre care 2074 de cazuri au fost urmărite pe cale judiciară și 1935 au fost prezentate instanței. 282 crime erau legate de traficul de droguri și 376 de producerea de droguri. Sarcină: Reducerea numărului de crime asociate cu drogurile. Indicator: Durabilitatea Raportului privind drogurile (indicator de prevenție și politici). Date inițiale: Raportul privind drogurile este produs cu sprijinul proiectului. Sarcină: Instituții naționale elaborează, fără suportul donatorilor, Raportul anual privind drogurile.</p>	<p>Partener de implementare: Ministerul Afacerilor Interne Alți parteneri: Serviciul Vamal și Serviciul de Grăniceri, Ministerul Sănătății</p>					
			<p>Indicator: Numărul propunerilor de reformă – elaborate, aprobate sau implementate – pentru a asigura o administrare mai eficientă a justiției. Date inițiale: Administrarea justiției creșterea al restanțelor în tribunale (către 1 ianuarie 2006, exista o proporție de 13% de asemenea cazuri). Au fost elaborate proiecte de operare a amendamentelor la actele normative care reglementează principiile de funcționare a sistemului de justiție și un proiect de strategie și un Plan de Acțiuni pentru reforma sistemului de justiție. Sarcină: 3 propuneri pentru crearea</p>	<p>Partener de implementare: Ministerul Justiției Alți parteneri: Curtea Supremă de Justiție, Consiliul Superior al Magistraturii</p>					

	<p>care 1559 (8.8%) sunt dosare penale, 2315 (5.7%) – dosare civile și 530 (19.3%) dosare administrative.</p> <p>Sarcină: Diminuarea numărului de decizii judiciare invalidate de curțile supreme.</p> <p>Indicatorul 2: Prezența unor surse de informare cu privire la deciziile curților, disponibile pentru public.</p> <p>Date inițiale: Deciziile curților nu sunt publicate sau nu sunt accesibile în mod regulat pentru publicul larg.</p> <p>Sarcină: Crearea unor condiții de acces cel puțin la deciziile cele mai importante.</p> <p>Indicatorul 3: Nivelul încrederii publice în sistemul de justiție.</p> <p>Date inițiale: 59% din respondenți nu au încredere în sistemul de justiție (Barometrul Opiniei Publice, noiembrie 2005)</p> <p>Sarcină: Sporirea încrederii publice față de sistemul de justiție.</p> <p>Indicatorul 4: Majorarea cheltuielilor bugetare pentru sistemul de justi-</p>	<p>alternative ale disputelor.</p>	<p>cadrlui legal necesar administrării eficiente a justiției redactate și transmise spre examinare Guvernului.</p> <p>Implementarea a 3 acțiuni din Planul de Acțiuni inițiat pentru reforma sistemului judiciar.</p>				
--	--	------------------------------------	---	--	--	--	--

Priorități naționale / Obiective: SCERS: Dezvoltarea durabilă și social orientată (Reducerea sărăciei și inegalității și o participare mai mare a celor săraci la dezvoltarea economică). Prioritățile de politici includ: Dezvoltarea regională, Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii, Mediul de investiții mai puternic, Infrastructura, Planul de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană: Dezvoltarea și reforma socială și economică, Ameliorarea bunăstării (Dezvoltarea regională și locală).	
Rezultatul 3 UNDAF: Către anul 2011, categoriile vulnerabile din regiunile sărace rurale și urbane vor resimți beneficiul oportunităților unei dezvoltări social-economice durabile datorită unor politici regionale și locale adecvate, implementate de Administrațiile Publice Locale (APL) și parteneri.	
Obiectivul 2 al Cadrului de finanțare multi-annual (MYFF) PNUD: Încurajarea guvernării democratice	Administrația publică locală activează de o manieră mai eficientă și mai transparentă. Indicador: % de creștere a veniturilor din bugetele locale. Date inițiale: TBD 1 februarie 2007. Sarcină: Sporirea independenței financiare a administrațiilor publice locale; TBD 1 februarie 2007.
Indicador: % populației care este mulțumită de serviciile furnizate de administrațiile publice locale. Date inițiale: TBD 1 decembrie 2007. Sarcină: TBD 1 decembrie 2007.	Un cadru legal și regulator și sisteme și proceduri administrative mai bune, cu accent special pe: (1) delegarea responsabilităților, (2) descentralizarea serviciilor și resurselor, (3) o reprezentare mai largă a femeilor în funcții de decizie, (4) furnizarea simplificată și eficace a serviciilor.
Indicador: Creșterea transferurilor către bugetele administrațiilor locale. Date inițiale: 994,000 mii lei (2006) Sarcină: Majorarea transferurilor cu 20%. Indicador: Cheltuielile bugetelor locale pentru asistență socială (provenind de la bugetul de stat). Date inițiale: 200,000 lei (2006). Sarcină: Majorarea contribuției autorităților locale pentru furnizarea asistenței sociale către populație.	Partener de implementare: Ministerul Administrației Publice Locale
Capacități mai bune în administrațiile publice locale vizate în domeniul planificării, implementării și monitorizării de o manieră participativă.	Indicador: % femeilor care sunt angajate în cadrul administrațiilor publice locale (participă la procesul de luare a deciziilor la nivel local). Date inițiale: 37.4% în 2003. Sarcină: Extinderea participării femeilor în administrațiile publice locale.
	Partener de implementare: Ministerul Administrației Publice Locale
	Alte resurse 200 1000 1000 600 3800

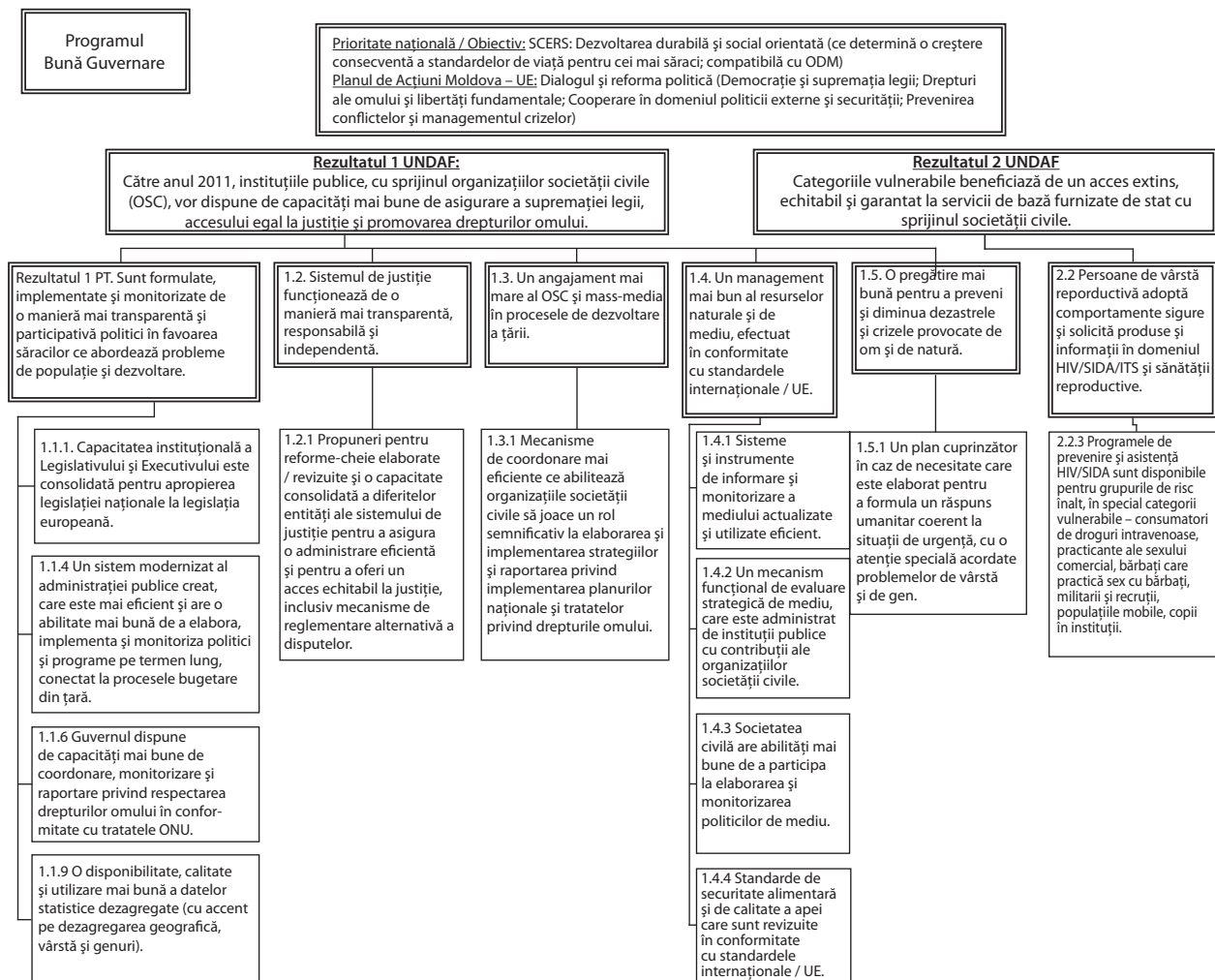
<p>Obiectivul 1 al Cadrului de finanțare multi-annual (MYFF) PNUD: Realizarea Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului (ODM) și reducerea sărăciei umane.</p>	<p>Noi afaceri și locuri de muncă sunt create în regiunile sărace vizate situate în mediul rural și urban. Indicator: Numărul întreprinderilor mici operaționale. Date inițiale: 22.928 Sarcină: Sporirea cu 20% a numărului de întreprinderi mici ca unul dintre factorii de reducere a nivelului de sărăcie (dezagregat rural / urban). Indicator: Numărul noilor locuri de muncă create (dezagregate rural / urban). Date inițiale: 0 (1 ianuarie</p>	<p>Politici, instituții și mecanisme sunt elaborate / consolidate pentru încurajarea dezvoltării regionale, cu accent pe (1) majorarea investițiilor și comerțului, (2) dezvoltarea sectorului privat și (3) pilotarea fondurilor de dezvoltare locală. Oportunități de afaceri mai bune create prin intermediul: (1) unui cadru politic și serviciilor de business mai satisfăcătoare, (2) oferirii de către sectorul financiar a unor produse inovative de interes pentru întreprinderile mici și mijlocii și săraci și (3) ameliorarea infrastructurii locale.</p>	<p>Indicator: Numărul consultărilor publice, inclusiv reuniuni la nivel local cu participarea asociațiilor publice / organizațiilor non-guvernamentale / organizațiilor societății civile, de protecție a drepturilor copilului, tinerilor, femeilor, persoanelor care trăiesc cu HIV/AIDS etc., în cadrul proceselor de planificare a bugetelor locale. Date inițiale: În 2003-2005, 147 (buget și dezvoltare locală). Sarcină: Majorarea numărului de reuniuni / consultări. Indicator: Numărul de propuneri, acceptate de la organizațiile non-guvernamentale și aprobate de administrațiile publice locale în cadrul consultărilor privind planificarea bugetelor locale. Date inițiale: TBD în 2006. Sarcină: TBD (2006).</p>	<p>Partener de implementare: Ministerul Administrației Publice Locale Alți parteneri: Ministerul Economiei și Comerțului</p>	<p>Resurse regulate</p>	<p>200</p>	<p>200</p>	<p>200</p>	<p>200</p>	<p>1000</p>
--	---	--	--	---	-------------------------	------------	------------	------------	------------	-------------

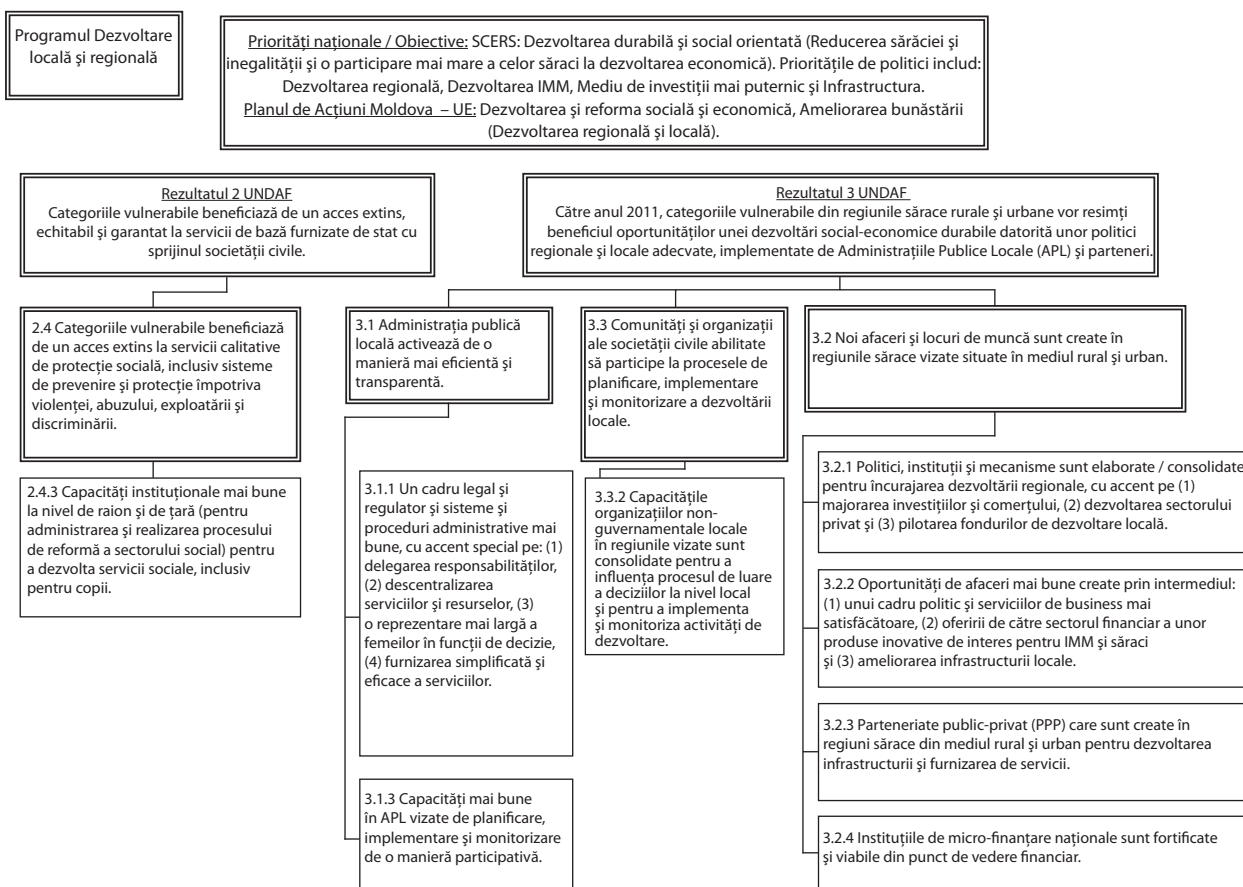
<p>finanțare multi-annual (MYFF) PNUD: încurajarea guvernării democratice</p>	<p>extins la servicii calitative de protecție socială, inclusiv sisteme de prevenire și protecție împotriva violenței, abuzului, exploatării și discriminării.</p> <p>Indicator: Numărul, tipul și acoperirea geografică a programelor și facilităților noi ce oferă servicii de răspuns și protecție împotriva violenței, abuzului, exploatării și discriminării.</p> <p>Date inițiale: 1 Centru comunitar multi-disciplinar în Chișinău (pentru asistență psiho-socială și legală).</p> <p>Sarcină: Servicii specializate în 50% din raioane; Cel puțin 1 lucrător social la nivel de primărie pentru a consilia și trimite la serviciile specializate.</p>	<p>țară (pentru administrarea și realizarea procesului de reformă a sectorului social) pentru a dezvolta servicii sociale, inclusiv pentru copii [UNICEF, PNUD].</p>	<p>angajați, instruiți și conectați în rețea la nivel de raion și comunitate.</p> <p>Date inițiale: 66 lucrători sociali la nivel de primărie (2006).</p> <p>Sarcină: 1 lucrător social / 5,000 populație.</p> <p>Indicator: Cuprinderea și direcționarea beneficiilor asistenței sociale.</p> <p>Date inițiale: O cuprindere limitată și o direcționare inadecvată (doar 13.8% merg la centila cea mai săracă, în timp ce 29.4% merg la centila cea mai bogată) / HG#1117, 27.10.2005</p> <p>Sarcină: TBD.</p>	<p>Ministerul Administrației Publice Locale</p> <p>Alți parteneri: Ministerul Sănătății și Protecției Sociale</p>	<p>Alte resurse</p>
---	---	--	--	---	---------------------

Anexa II: DIAGrame ALE PROGRAMULUI

Notă explicativă:

Diagramele prezentate în continuare ilustrează relațiile dintre rezultatele și produsele planificate ale cooperării cu PNUD, precum și modul în care aceste rezultate vor contribui la realizarea rezultatelor comune ale Cadrului de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDAF) în Republica Moldova.

Anexa III: PLANUL DE EVALUARE PENTRU PNUD

Ciclul de programe: 2007- 2011
Data: decembrie 2006

Titlul evaluării	Parteneri (evaluare comună)	Obiective ale Cadrului de finanțare multi-annual (MYFF)	Rezultate ale Documentului de Prog-ram de Țară (CPD) sau ale Planului de Acțiuni al Programului de Țară (CPAP)	Data de realizare a evaluării	Evaluări-cheie ale constituenților	Resurse pentru evaluare și surse de finanțare	Evaluare obligatorie? (Da/Nu)	Statut*	Rapoarte in/la Centrul de Resurse pentru Evaluare (ERC)? (Da/Nu)
Evaluări ale Cadrului de Asistență pentru Dezvoltare al Națiunilor Unite (UNDAF)									
Evaluarea finală UNDAF	PNUD, UNICEF, UNFPA	Obiectivele Cadrului de finanțare multi-annual (MYFF) 1, 2, 3,5	Toate rezultatele UNDAF	2010	Guvernul (ministere-cheie, Aparatul Guvernului), reprezentanți ai societății civile	Surse de finanțare: Resurse Regulare (RR) PNUD, UNICEF, UNFPA	Da	Nedecis	Nu
Evaluări ale rezultatelor									
Evaluarea rezultatului în domeniul angajării sectorului privat	Ministerul Economiei și Comerțului	Obiectivul MYFF 1	Rezultatul CPD: Noi afaceri și locuri de muncă sunt create în regiunile sărace vizate situate în mediul rural și urban.	2009	Rețeaua Pactului Global, Asociația Investitorilor Străini, alte ONG-uri	Resurse: 10,000 USD Surse de finanțare PNUD: alte resurse	Da	Nedecis	Nu
Evaluarea rezultatului în domeniul dezvoltării instituționale	Aparatul Guvernului / Cancelaria Prim Vice-Prim-Ministrului	Obiectivul MYFF 2	Rezultatul CPD: Sunt formulate, implementate și monitorizate de o manieră mai trans-parentă și participativă politici în favoarea săracilor ce abordează probleme de populație și dezvoltare.	2009	Ministerul Administrației Publice Locale, Ministerul Justiției, Serviciul de Grăniceri, Serviciul Vamal, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Resurse: 20,000USD Surse de finanțare PNUD: resurse regulate și alte resurse	Da	Nedecis	Nu

Rezultatul CPD:	Obiectivul MYFF	Ministerul Administrației Publice Locale	2010	ONG-uri Administrația publică locală Sectorul privat	Resurse: 20,000 USD Surse de finanțare: TRAC și surse atrase	Da	Nedecis	Nu
Administrațiile publice locale operează de o manieră mai eficientă și transparentă.	MYFF 1 & 2	Ministerul Administrației Publice Locale	2010	ONG-uri Administrația publică locală Sectorul privat	Resurse: 20,000 USD Surse de finanțare: TRAC și surse atrase			
Rezultatul CPD: Administrațiile publice locale operează de o manieră mai eficientă și transparentă.	Obiectivul MYFF 1 & 2	Ministerul Administrației Publice Locale	2010	ONG-uri Administrația publică locală Sectorul privat	Resurse: 20,000 USD Surse de finanțare: TRAC și surse atrase	Da	Nedecis	Nu
Rezultatul CPD: Un management mai bun al resurselor naturale și de mediu, efectuat în conformitate cu standardele internaționale / Uniunii Europene.	Obiectivul MYFF 3	Ministerul Ecologiei și Resurselor Naturale	2011	Centrul Regional de Mediu (REC), Banca Mondială, sectorul organizațiilor non-guvernamentale	Resurse: 15,000 USD Surse de finanțare: TRAC și surse atrase	Da	Nedecis	Nu
Evaluări ale proiectului								
Evaluarea Programul comun „Sprijin pentru elaborarea, monitorizarea și evaluarea politicilor strategice”	Obiectivul MYFF 1	UNICEF, SDC	2007	Ministerul Economiei și Comerțului, Biroul Național de Statistică	Resurse: CCA 20,000.00 Surse de finanțare: Bugetul Programului comun	Nu	Nedecis	Nu
Alte evaluări								

* Statutul evaluării: nedecisă, inițiată sau realizată

Moldova

Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
str. 31 August, 131
Chișinău, MD 2012
Republica Moldova

www.undp.md